

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

■ RØNSHOVED ■

HØJSKOLES AARSSKRIFT

Men immer det dages dog paany
hvor Hjerterne Morgen vente-

HØJSKOLEN VED FLENSBORG FJORD

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1948

■ RØNSHOVED ■

HØJSKOLES AARSSKRIFT

Men immer det dages dog paany
hvor Hjerterne Morgen vente-

HØJSKOLEN VED FLENSBORG FJORD

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1948

M. P. Ejerslev, der var Lærer paa Rønshoved Højskole i Begyndelsen af Trediveerne, har skrevet denne meget smukke Sang om Sydslesvig.

JA, LANDET ER LIDET —

Oluf Ring.

Ja, lan-det er li-det, fra hav til fjord er der

The first system of musical notation consists of a treble and bass staff. The treble staff has a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The melody begins with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5, then a quarter rest, and continues with quarter notes D5, E5, and F#5. The bass staff provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

næppe en halv dags fart, — for den, som mål-te det

The second system of musical notation continues the melody and accompaniment. The treble staff melody includes quarter notes G4, A4, B4, and C5, followed by a quarter rest, and then quarter notes D5, E5, and F#5. The bass staff continues with harmonic support.

skridt for skridt, blev det stort og dy-re-bart.

The third system of musical notation concludes the piece. The treble staff melody features quarter notes G4, A4, B4, and C5, followed by a quarter rest, and then quarter notes D5, E5, and F#5. The bass staff provides a final harmonic accompaniment.

*Ja, landet er lidet, fra hav til fjord
er der næppe en halv dags fart, —
for den, som målte det skridt for skridt,
blev det stort og dyrebart.*

*For tredive tusinde trætte mænd,
der målte det fod for fod
hin bitterlig kolde vinternat,
blev det stort gennem sorg og blod.*

*I slægt efter slægt, i vår og i høst,
fra marsk, over sletten, til sli,
har bonden med arbejdsmødige trin
målt ager og hede og sti.*

*Var landet end lidet, dets skæbne blev stor,
gav genlyd fra bælder og sund;
dets tro blev vor prøve, dets nød blev vort fald,
dets håb bliver sang i vor mund.*

*Ja, landet blev stort gennem landsmænds tro,
blev dyrt gennem tabte slag,
blev Danmarks skæbne og dansk symbol
gennem nat og den dæmrende dag.*

M. P. E j e r s l e v.

VED JAKOBS BÆK

Efter ungdomstidens udlængsel følger manddomstidens hjemlængsel. Naar den grundlæggende læretid er endt, naar de evner og kræfter, som et menneske ejer, er gjort brugbare, kommer den menneskelige tidsalder, da alt det indsamlede skal anvendes. Og dette skal ske, hvor et menneske har hjemme. Ved hjemmets tærskel begynder livskampen i hele sin alvor og virkelighed, og et menneske kommer til at staa ansigt til ansigt med Gud. Afgørelsen skal træffes om liv eller død.

Da Jakob havde bragt sine hustruer og sine børn og hele sin ejendom over paa den anden side af Jakobs bæk, gik han selv tilbage. Ene gik han ud i ørkenen, ud i ensomheden, ud i natten og mørket. Saa stod han paa hjemmets tærskel, og kampen kunde begynde. Og Gud kom og brødes med ham.

Jakob havde forsøgt alle udveje for at undgaa denne kamp, men nu vilde han kampen. I denne stund vilde han intet andet end kampen. Han havde forladt alt det, han holdt af, for at kæmpe. Han søgte ensomheden og natten og ørkenen for kampens skyld. Kun paa denne maade, borte fra alle mennesker og borte fra alt det, som han holdt af, og som bandt ham, kunde han give sig selv helt hen i kampen. Han havde ikke villet kampen, fordi han frygtede dens anstrengelse, dens saar og dens lidelse, og mest, fordi han frygtede dens udfald. Men nu endelig vilde han kampen, vilde den af hele sit hjerte, sin sjæl og sit sind. Han frygtede stadig for kampens saar og lidelser, og han frygtede vel ogsaa stadig kampens afgørelse, fordi den enten maatte bringe ham sejr eller død, og hvilken af delene kunde han ikke vide det mindste om. Men mere

end alt andet frygtede han uvisheden, fordi den rejste sig som en uoverstigelig mur paa hans vej. Jakob skulde hjem. Der var ingen anden livsmulighed for ham. Og den eneste vej, der førte hjem, var vejen fra uvished til vished, fra usikkerhed til sikkerhed.

Saa gav Jakob sig frivilligt kampen i vold, og kampen greb ham og fyldte ham med glæde, fyldte ham med kampens hellige glæde. Det var ikke sejrens glæde, for sejren kunde jo først vindes ved kampen. Det var udelukkende kampens glæde. Det var glæden over, at alle evner og kræfter var sat ind, og der krævedes den højeste ydelse af alt, hvad han ejede. Og det var først og sidst glæden over, at uvisheden og usikkerheden nu maatte være til ende, naar afgørelsen faldt.

Jakob kæmpede for livet, og derfor var han uovervindelig. Det var vel en gaade for Jakob, at den mand, som han kæmpede med, ikke kunde overvinde ham, og det har nok lydt underligt for Jakob, da han hørte manden selv tilstaa det. Jakob havde jo en anelse om, hvem det var, han kæmpede med. Gaaden blev ikke løst, og den bliver det vel aldrig, men sikkert var det, og sikkert er det, at det menneske, der kæmper Jakobs kamp, er uovervindeligt. Der ligger i denne uovervindelighed et vidnesbyrd om vor skabelse. Hele den øvrige skabning kan Gud overvinde og gøre ved, hvad han vil, men mennesket gav han den vilje, som han selv ikke kan overvinde, naar et menneske kæmper for livet.

Da rørte Gud ved Jakobs hofteskaal, saa den gik af led, og dermed var Jakob gjort ukampdygtig. Og alligevel fortsatte Jakob kampen. Hans vilje til kamp var ikke brudt, og han slap derfor ikke sin modstander. Jakob har vel forstaaet, at han blev lemlæstet i kampen, at nu kunde denne ikke ende med sejr for ham. Paa den anden side havde han heller ikke lidt noget nederlag, saa længe kampen stod paa. Nederlaget kan jo først lides ved kampen. Han maatte derfor samle sin vilje ubrudt i kampen for livet. Han var lemlæstet, men han var ikke lemlæstet i sin uovervindelige vilje til livet.

Den mand, Jakob kæmpede med, maatte nu bede Jakob om, at han vilde slippe ham. Jakobs svar er betegnende. Jakob

vil ikke slippe sin modstander, før han har velsignet ham. Hvis Jakob nu slap sin modstander, saa havde han beholdt livet uafgjort, og han kunde have forladt kamppladsen som en lemlæstet mand. Hvordan skulde han under saadanne omstændigheder en anden gang faa mod til at vove den kamp, der skulde og maatte være livsafgørende. Muren spærrede stadig for hans vej til hjemmet, og han skulde og maatte igennem den. Haabet om, at dette vilde lykkes for ham, var vel kun ringe, men det slap ham dog først helt af hænde, naar han lod sin modstander gaa, uden at denne havde givet ham afgørelsen, som ikke kunde være nogen anden end livet eller døden. Jakobs kamp var til en begyndelse en kamp for sejr, men den blev senere, i hvert fald efter, at han var blevet lemlæstet, en kamp for en afgørelse, der var endelig og uforanderlig. Jakob vidste, at tvivl og viljeløshed var værre end døden. Han vidste, at han ikke mere kunde bære sin synd, og han maatte have syndsforladelse, selv om den maaske kun kunde gives ham sammen med døden.

Da sagde Gud til Jakob: hvad er dit navn? Jakob svarede; og Gud sagde: dit navn skal ikke mere være Jakob, men Israel, for Du har kæmpet med Gud og med mennesker og faaet overhaand. Og Gud velsignede Jakob.

Dermed var kampen endt. Den havde faaet sin endelige afgørelse, og den var endt med Jakobs sejr. Jakob havde sejret over Gud. Kampen havde været frygtelig for Jakob. Han vilde komme til at bære mærke af den for livstid. Hans tilnavn: den halte hyrde, viser det. Det navn, Gud gav ham: en, som kæmper med Gud, viser det ogsaa. For Jakob maatte resten af sit liv gang paa gang kæmpe med Gud. Een kamp for livet fører andre lignende med sig. Men Jakobs sejr ved Jakob var alligevel fuldstændig. Gud tilskriver uforbeholdent Jakob sejren.

Er dette muligt? Og hvis det er muligt, er det da ikke foragteligt, at det er muligt?

Da Jakob om morgenen gik bort fra kamppladsen, kaldte han stedet for Pnuel, hvilket betyder Guds ansigt. Og Jakob sagde: jeg har set Gud ansigt til ansigt, og min sjæl er frelst.

Ved tærsklen til hjemmet maatte Jakob staa ansigt til ansigt med Gud. Saadan maatte muren, der skilte ham fra hjemmet, sprænges, saa at han kunde gaa ind til den gerning og det liv, der efter Guds bestemmelse ventede ham. I kampen for Guds ansigt mistede Jakob sig selv, da han efter den første del af kampen maatte opgive haabet om sejr. Da Gud lemlæstede Jakob, befriede han samtidig Jakob for enhver sejr, der kunde vindes ved hans egne kræfter. Den vilje til fortsat kamp, for at den endelige afgørelse kunde falde, som Jakob holdt fast ved, var ikke hans egen vilje. Det var den vilje, som Gud havde skabt ham ved og med, da han skabte Jakob i sit billede. Et menneske kan kæmpe med Gud i sit eget og for sit eget, i sin egen vilje og for sin egen viljes ønske, og saa meget er der af Gud deri fra menneskets skabelse, saa Gud ikke kan overvinde et saadant menneske. Men saa kan Gud lemlæste dette menneske, og da maa afgørelsen komme, om det bliver til liv eller død. Hvis det lemlæstede menneske ikke vil slippe sig selv, saa maa det nu slippe Gud. Mennesket kan da gaa bort fra den uafgjorte kamp og friste en tilværelse borte fra Gud, men denne tilværelse ender med døden. Mennesket kan imidlertid ogsaa ved lemlæstelsen slippe sig selv og sit eget, og det maa da holde fast paa Gud i en fortsat kamp, men under denne kamp maa det før eller senere vise sig, at det er Guds vilje i mennesket, der nu fører kampen og fastholder kampen med Gud, og naar Gud ser, at det forholder sig saadan, da kan han erklære sig for besejret. Gud fører ikke krig med sig selv, og han kan lige saa godt erklære sin vilje i mennesket for sejrherre, som han kan erklære sig selv for det.

Jakobs sjæl var frelst. Saadan følte han det, da han haltende gik ind over tærskelen til hjemlandet. Jakob var ikke ung længere. Han var ikke mere fyldt af længsel efter at tage livet i besiddelse. Derfor var der ikke mere udlængsel i ham. Nu var det hjemlængselen, der drog ham. Livet skulde nu tage ham i sin besiddelse. Manddommens gerning skulde gøres, og den skulde gøres, ikke efter hans egen vilje, men som Gud vilde det. Nu stod Esau ham ikke mere i vejen. Der var

ingen rædsel ved tanken om ham og hans 400 jernklædte ryttere. Frygten var borte, for det var jo ikke egentlig Esau, Jakob havde frygtet, men det var hans egen synd, der havde fyldt ham med forfærdelse. Det var hans synd, der mødte ham i Esaus skikkelse, men nu havde Gud ved sin velsignelse befriet Jakob fra synden, og med det samme var det truende i Esaus skikkelse forsvundet for Jakobs øjne.

Guds velsignelse lukkede hjemmet helt op for Jakob. Nu kunde han være derinde med fred, og nu var det hans eneste ønske, at han maatte blive der til sine dages ende.

Aage Møller.

FRIHEDENS FORUDSÆTNINGER

1848 er et stort Aar, og vi har allerede fejret 100 Aars Jubilæet paa forskellig Vis og vil fortsætte dermed, indtil Højdepunktet vel naas med 5. Juni 1949 — Hundred-aaret for vor frie Forfatning. Der er ogsaa i høj Grad Grund til at fejre Frihedsjubilæet, baade fordi der er Grund til at besinde sig paa Frihedens Forudsætninger, og fordi Skyggen fra Øst truer med at ødelægge netop det, vi fejrer Jubilæum for.

1848 har sine Forudsætninger. Først og fremmest ligger det vel nær at minde om den store franske Revolution i 1789. Derfra var det, Frihedsideerne spredtes ud over Europa. Men i denne Revolution laa ogsaa Spirerne til Frihedens Ødelæggelse. Skønt den franske Revolutions Parole om Frihed, Lighed og Broderskab kun faar Mening ud fra et kristent Syn, fornægtede den franske Revolution Kristendommen. Man dansede ogsaa rent bogstaveligt om Fornuftens Gudinde og var dermed inde paa den farlige Vej, der ser Mennesket som alle Tings Maal og derfor i den paastaaede gode Sags Tjeneste kan tillade Mennesket alt. Ikke underligt, at den franske Revolutions store Filosof Rousseau ogsaa blev Kommunisternes Lærefader.

Bag vores 1848 ligger imidlertid ogsaa en anden og større og skønnere Begivenhed, nemlig Amerikas 4. Juli 1776. Den Dag var det, de amerikanske Stater erklærede sig frie og uafhængige af England og samtidig for alle Tider slog fast, at Mennesket har visse umistelige Rettigheder. Ret til frit at tænke, tale, tro, og til at stræbe efter Lykken. Men denne Erklæring om Menneskerettighederne var vundet paa solid Basis.

I sin Tid var de saakaldte Puritanere draget fra England til Amerika for deres Tros Skyld. De havde forladt Hjemlandet med alt det tilvante og trygge, bort fra Slægt og Venner, de var draget ud paa det helt ukendte, til det farefulde og usikre, fordi der var een Ting, som de ikke kunde derhjemme, men som det nye Land gav ubetingede Muligheder for, nemlig frit at tro, og da dette betød mere for dem end alt andet, var de taget af Sted. Andre Sekter gjorde det samme. Ovre i Amerika stiftede de deres Stater med fuld Frihed til at dyrke Gud, som de fandt det rigtigt. De havde deres øjensynlige Fejl, disse Sekter. Den Frihed, som de krævede for sig selv, vilde de ikke tilstaa andre. Hvorfor skulde de det, naar de følte sig overbevist om, at deres Tro var den eneste rette. Men de havde fat i den rigtige Ende. De havde i deres eget Liv oplevet det Omraade, hvor Friheden frem for alt er umistelig, i den enkeltes Ret til at tro og dyrke Gud, som det stemmer med hans Samvittighed. Derfor naaede de ogsaa gennem Fejltagelser og Fanatisme til at forstaa, at de virkelige og værdige Frihedsvilkaar først er naaet, naar den Ret, vi kræver for os selv, fordi vi ikke kan leve et Menneskeliv foruden, den maa vi ogsaa tilstaa andre. Det er Indholdet i den Menneskerettighedernes Erklæring, der blev en Milepæl i Menneskehedens Historie, Erklæringen om de umistelige Menneskerettigheder den 4. Juli 1776. For Hundrede Aar siden blev de Virkelighed hos os, og 5. Juni 1849 blev de en Del af vor Grundlov.

Men hvordan stiller vi os til dem i Dag, disse Rettigheder? Værdier, der ikke erkendes, som man ikke tillægger tilstrækkelig Betydning, de staar i Fare for at mistes.

*

I en engelsk Bog, Richard Hillarys »Den sidste Fjende«, gives der en Skildring af en ung Mand, som vist kan siges at have meget til fælles med Tidens Ungdom.

Den skildrer en Oxfordstudent, som først og fremmest ser en Ære i at tage overlegent paa Tingene. Han er temmelig doven, men en dygtig Roer og regner med at kunne ro sig ind i Styrelsen af Sudan, fordi de tidligere Medlemmer af

den Roklub, han er Medlem af, netop styrede dernede. Man følger med i baade de udenrigske og indenrigske Begivenheder — saadan da — men er bange for det foruroligende. Naar nogen taler lidenskabeligt om Friheden og dens Værdier, bliver der forlegen Tavshed. Og man holder heller ikke af Diskussioner, der kunde give en ubehagelig Mistanke om, at der selv i det lille Studentersamfund var een Halvdel, der troede, at Verden var deres Østers, og en anden, der vidste, at den ikke var det og aldrig kunde blive det. Der er flere Klubber, hvoraf Middagsklubben typisk nok var den mest eksklusive og Diskussionsklubben den mest barnlige. Politik havde kun meget ringe Interesse. De unge Menneskers Hori-sont var overordentlig begrænset, hvad de selv var klar over og paa ingen Maade følte sig utilfredse med. Man var klar over, at Krigen var overhængende, og følte sig nedtrykt over dens Uundgaaelighed. Den blev — efter Studenternes Mening — ikke hidført af samvittighedsløse Slyngler, men — værre endnu — af en Samling uduelige gamle Idioters Fuskeri. Nu haabede man paa, at Krigen, naar den endelig kom, kunde gennemkæmpes med et Maksimum af Individualitet og et Minimum af Disciplin.

Frank er en af Typerne. En dygtig Roer, men meget doven med sine Studier. Pigerne er meget interesseret i ham, men det er ikke gensidigt. Han holdt mere af en Drink, sagde han, men længtes i Virkeligheden efter een, han kunde sætte paa en Piedestal. Frank bliver beundret af Kammeraterne og efterlignet af dem, selv om de ikke ejer hans Mandighed og Personlighed. De var kun holdningsløse Skygger.

En anden, David Rutter, er Pacifist. Han ser et Ideal i Middelalderen, da det kun var Familien og Hjemmet i Landsbyen, der havde Interesse. Hvem der styrede, og hvilke politiske Meninger, der havde Overtaget, var ham ligegyldigt. Lad os lydigt sætte vor Lid til den Konge, Gud sender os. Naar Krigen nu kom, takket være vor aandsformørkede Regerings Forplumring af det hele, hvis Krig vilde det da blive? Ikke den samme for den arbejdsløse Arbejder som for Hertugen af Windsor. Hvad vilde Folket opnaa? Ingenting.

Bogens Forfatter, Hillary, er klar over, at naar Krigen kommer, vil han ind i Royal Air Force. Der gir det Penge og god Mad. Og desuden er man med Jagermaskinen vendt tilbage til Krigen, som den bør være. En Kamp mellem to Mennesker, som dræber eller bliver dræbt. Man sidder ikke bag en langtrækkende Kanon og regner ud, hvordan man skal dræbe Mennesker, der er 100 km borte. Man bliver ikke lem-læstet. Enten bliver man dræbt, eller ogsaa faar man et Par Medaljer, som Folk kan se beundrende paa.

Saadan var den Oxford-Generation, der den 3. September 1939 gik i Krig. »Vi var desillusionerede og forkælede. Pressen omtalte os som den fortabte Generation. Overfladisk set var vi egoistiske og egocentriske uden noget helligt, som vi kunde vi vort Liv til.«

Da Krigen bryder ud, melder mange af disse unge sig til Royal Air Force. I Uddannelseslejrene er de ikke særligt populære. Man kalder dem »Week-end-Piloterne« og »de langhaarede Drengene«. De søger at pjække mest muligt fra Morgeneksercits og lignende ubehagelige Ting. Dog — det var altsammen før Dunkerque.

Men Luftslaget er begyndt. En Dag starter ni Flyvere, kun fire kom tilbage. Paa de tilbagevendte er der intet at mærke. De spiller Bridge som sædvanlig. Med udtryksløse Ansigter.

De unge Flyvere er imponerede af Spitfire-Jagernes elegante Linier og venter stærkt efter selv at komme op med dem. Men de nægter stadig at betragte Krigen som et Korstog for Menneskehedens Skyld eller en Kamp paa Liv og Død for Civilisationen. De var højst optaget af, hvad den kunde skænke dem selv.

Faa Uger senere kommer Englands Hær tilbage fra Dunkerque efter en fortvivlet Kamp. De trætte og lasede Mænd kommer ind paa Englands Sydkyst med tyske Souvenirs, men uden Udrustning og med Bitterhed i Sjælen. Hvorfor havde Sværme af Flyvemaskiner ikke hjulpet dem. Det havde de ganske vist ogsaa. Inde over Flandern havde de engelske Flyvere for en Gangs Skyld faaet Overtaget i Kamp med Tyskerne. Ellers var den engelske Hær overhovedet ikke kom-

met hjem fra Frankrig. Men rigtigt var det, at det engelske Flyvevaaben havde gjort for lidt, simpelthen fordi England ikke var forberedt. Men Dunkerque faar en kolossal Betydning. Ogsaa ved at de engelske Flyvere for første Gang begynder at tumle med Spørgsmaalet: Hvorfor kæmper vi? Invasionsfrygten er begyndt. Hver af de unge Flyvere faar udleveret 6 Patroner. Da een af dem spørger efter flere, faar han det Svar: Du maa nøjes med at skyde 6 Tyskere. Men det giver et Chok i de fleste, at det altsaa virkelig kunde ske. Englands yndige grønne Land kunde, hvad Øjeblik det skulde være, vaagne op til Lyden af tordnende Tanks, til Synet af en Hær, der faldt ned fra Himlen, og til Forstaaelsen af, at det var for sent.

En af de langhaarede Drengene, Peter Pease, der er en saare smuk Mand paa 190 cm, stilfærdig og venlig, kommer en Dag ind paa Spørgsmaalet om, hvorfor man overhovedet kæmper. »Jeg gaar i Krig,« siger han, »for at befri Verden for Frygt — eller for Frygten for Frygt. Hvis Tyskerne vinder denne Krig vil ingen andre end smaa Hitlere turde gøre noget som helst. — England vil blive ledet som en Koncentrationslejr eller i bedste Fald som en Fabrik. Alt Mod i Verden vil uddø — Modet til at elske, til at skabe, til at risikere noget, hvad enten det er fysisk, aandeligt eller moralsk. Mennesker vil betænke sig paa at følge deres Hjertes og deres Hjernes Tilskyndelser af Frygt for at blive opdagede og grusomt straffede. Al Kærlighed, al spontan Handling vil dø ud, Følelserne tørre ind, Tanken forstenes. Sjælens Ilt vil forsvinde og Menneskeheden visne.«

Hans Kammerat spørger ham, om han ikke har positive Maal. Dette var jo altsammen *mod* Hitler og alt hans Væsen. Hvad kæmper han da for?

Peter svarer: »Jeg ønsker, der maa komme en bedre Verden ud af denne Krig.«

Kammeraten siger: »Mener du en kristen Verden?«

Og Peter giver Svaret: »Ja, ikke blot, fordi jeg tror paa Kristendommen, men fordi jeg ikke kender noget andet Liv, der er værd at kæmpe for. Kristendommen betyder Mennes-

skers Menneskelighed over for hinanden. Jeg tror paa, at vi alle skal give vort Bidrag til Forbedring af Menneskeheden, selv om det kun er en Draabe i Havet.«

Hillary siger: »Jeg kan kun se tre Filosofier, som vi kan vælge imellem. Vi kan se Livets Indhold i Nydelsen, som de rige gjorde det, hvad de fattige imidlertid ikke mere vil finde sig i. Vi kan leve for at gavne Samfundet eller forbedre Menneskeheden, skønt det ikke er let at føle sig sikker paa, om ens Bidrag virkelig forbedrer Menneskeheden. Det ved kun Vorherre.«

»Det ved han utvivlsomt,« indskyder Peter.

»Det tredie,« siger Hillary, »er, at Mennesket lever for at udvikle sig selv, for at virkeliggøre sit eget Jeg. Det gælder om at bruge Verden i Stedet for at lade sig bruge af den. Det er det, alle de saakaldte store har gjort.«

Peter finder dette temmelig lavt. Det er jo Egoisme og intet andet.

Men Hillary fortsætter: »Jeg slaas, fordi jeg tror, at man i en Krig hurtigt kan udvikle alle sine Evner til et Punkt, som det under normale Forhold vilde tage ens halve Liv at naa til. Som Flyver er man vendt tilbage til Kampen Mand mod Mand, man har kun sig selv at stole paa, man er helt ansvarlig for sin egen Skæbne. Og naar jeg er vendt tilbage fra Krigen, saa vil jeg igen udvikle mig hurtigere end I andre ved at skrive og skrive.«

»Det faar du jo slet ikke Lov til, hvis Tyskerne vinder,« siger Peter. »Du faar højst Lov til at tænke i en Koncentrationslejr.«

»Deri er vi enige,« svarer Hillary, »og derfor skal Tyskerne ogsaa smadres. Jeg vil knuse dem for at faa Frihed til at vokse.«

Peter siger, at han vil forsøge at være god mod dem, der er mindre heldigt stillede end han, specielt mod dem, der er afhængige af ham, beskytte dem, hjælpe dem. —

Og saa begynder Krigen for Alvor for de langhaarede Drengene. Det var bl. a. dem, om hvem Churchill brugte de kendte Ord, at sjældent har saa mange haft saa faa at takke

for saa meget. De allerfleste af dem falder. Hillary selv falder til sidst ned med sin Maskine. Han har faaet Ansigtet brændt ud, og mens han ligger og svømmer med sin Faldskærm i Kanalen, forsøger han at begaa Selvmord. Men det er ham ikke muligt at faa Hovedet ned under Vandet, i den Grad er han indviklet i Skærmen. Han kommer til at tænke paa, at Goethe en Gang har sagt, at den, der ikke har levet sit Liv fuldt ud og virkeliggjort sig selv, ikke har Ret til at tage sit eget Liv. Skæbnen har forhindret ham i at volde den store Mand Mishag. Efter at have flydt rundt et Stykke Tid, bliver han taget op af et engelsk Skib, og nu faar han et meget langt og uhyre smertefuldt Sygeleje, mens hans Ansigt langsomt bygges op igen af Hud, der tages forskellige Steder paa hans Krop. Og mens han ligger paa Sygelejet, kommer der Bud paa Bud om Kammeraternes Død. De langhaarede Drengene er snart ikke mere. Mens han ligger paa sit Leje, staar det pludselig klart for ham, at Peter er faldet, han ser hele Situationen for sig. Nogen Tid efter faar han da ogsaa Meddelelse om, at netop i det Øjeblik og paa den Maade, han havde set det, er det sket. Peter, den Ven, der havde betydet mest for ham, er ikke mere.

Paa Sygesengen faar han Besøg af Peters Enke, Denise. Hun siger til ham: »Du kan godt lide at se dig selv som en Mand, der ser Tingene for klart og realistisk til at kunne have nogen som helst Respekt for Følelser. Maaske har du ondt af mig, men jeg har ondt af dig. Jeg ved, at alting ikke er forbi mellem Peter og mig. Jeg ved det med hele den Tro, som du foragter saa dybt. Vi vil mødes igen. Jeg tror, at i dette Liv lever vi som i et Værelse med nedrullede Gardiner og Lyset tændt. Een eller to Gange faar vi maaske Lov til at slukke Lyset og rulle Gardinerne op. Saa et Øjeblik bliver Mørket derude Lys, og vi ser et Glimt af, hvad der ligger paa den anden Side af Livet. I dette Liv er vi i en Tilstand ikke af Væren, men af Vorden.

Din Selvvirkeliggørelsesteori er alt for overfladisk til at kunne staa for en virkelig Prøve. Men kan ikke gaa køld gennem Krigens Død og Ødelæggelser, staa udenfor og iagttage,

hvordan Sindet opsuger Oplevelser som en fotografisk Plade, saa man kan oplagre dem til Brug for ens Selvudvikling.

Efter din Nedstyrtning føler du anderledes. Du vil uundgaeligt føle dine Kammeraters Død, blive genskabt ved deres Død. Du skal nok komme til at virkeliggøre dig selv, men det bliver ikke ved at leve et egocentrisk Liv. Den Virkning, som du vil have paa andre Mennesker, stammer ikke blot fra din Personlighed, men fra det, der er blevet lagt i dig af andre. Mennesket kan ikke ustandseligt tage, det maa give.«

Hillary taler med David, som var Pacifist og Militærnægter, og som hidtil har holdt sig udenfor. Han er i en dybt fortvivlet Situation. Han føler, at hans Teorier har lidt Sammenbrud. Det er ikke mere et Spørgsmaal om personlig Samvittighed, dette at gaa med i Krigen, siger han. Det er Kulturens Samvittighed, der betyder noget nu, og dens Afgørelse er faldet. Han har bestemt sig til at melde sig til Hæren. Du har altid været en heldig Fyr, siger han til den frygteligt vansirede Hillary, der pludselig i Følelsen af, hvad det har kostet Kammeraten at naa til sin Beslutning, føler sig selv meget lille.

Endnu inden Sygdommen er overstaet, faar Hillary at vide, at den sidste af de langhaarede Drengene er faldet. Nu er han den eneste overlevende. Da han omsider er blevet nogenlunde rask, skriver han sin Bog, og derefter bliver han paany Jagerflyver. Det sker i November 1942. Den 7. Januar 1943 bliver han skudt ned og dræbt. Den sidste af de langhaarede Drengene er ikke mere. Men det afgørende Slag om England var vundet. Og personligt var Hillary gennem sit Liv blevet forberedt til ogsaa at møde »den sidste Fjende« — Døden.

*

Arthur Koestler, der var en god Ven af Richard Hillary, har skrevet, at denne var Repræsentant for en fortabt Slægt, der længtes efter noget at kæmpe for, men endnu ikke havde fundet det. Jeg mener ikke, han har Ret. Den unge Engländer oplever, at hans forfinede Egoisme ikke kan holde.

Hans Søgen har tydeligt nok kun fundet Svar i Kristendommen. Og hans Livs Oplevelser lærer ham, at det først og fremmest gælder om at give — uden at spørge om, hvad man nu selv naar i Penge, Magt eller personlig Udvikling. Han naar fra at sige *jeg* til at sige *vi* — i Folkets og Medmenneskelighedens Tjeneste. Der ligger i hans Indstilling noget af det samme, som greb det Slægtled, der oplevede »Aanden fra 48«, Slægtledet, der fødte vor Frihed til Verden.

Skal vi bevare den Frihed, vi fejrer saa meget, da afhænger det ikke blot af Kampen mellem Øst og Vest. Den Kamp gælder kun Frihedens øjeblikkelige Kaar. Nej, da afhænger det af to Ting: Ved vi, hvad Friheden er værd, hvad den skal give Vilkaar for, og har vi Sind til at tjene?

Olympiadens Motto pegede paa, at det ikke først og fremmest gælder om at vinde Førsteprisen. Det vigtigste er, at man har været med. Det samme gælder ogsaa for Livets store Olympiade. Er det kun Førsteprisen, det gælder, er vor egen Forfængelighed maaske vor væsentligste Drivkraft. Men afgørende er det — *at være med!* At vi hver paa vor Plads — er den end i det ydre beskeden — ser vort Arbejde i den store Sammenhæng. Livets Krans venter den, der tjener. Og det gør ikke noget, at Manden falder, blot Mærket staar.

Hans Haarder.

EN HELT

Hvad er en helt? Da jeg var dreng, ville jeg have haft let ved at svare paa det spørgsmaal, for helte, det var mænd som Tordenskjold og Niels Ebbesen. Saadan gaar det os vel som børn, at vi ved en helt forstaar den tapre kriger. Men naar vi saa bliver voksne, hører vi, at den, der overvinde sig selv, er meget større end den, der indtager en stad. Saa kan her blive et spørgsmaal for os at tumle med, for et menneske, der prøver paa at overvinde sig selv, behøver ikke at blive særlig anerkendt; han bliver sjældent betragtet som en helt.

Det spørgsmaal tager Harald Kidde op i den roman, han kalder for »Helten«. Her fortæller han om Clemens Bek, der bliver født i skøgenes hus i Pistolstræde og opdraget af Eberhardt, der er tysker og pietist. Da Eberhardt har omvendt den sidste skøge, forlader han og Clemens huset. Og Clemens kommer nu til at gaa i skole, men tiden der bliver et langt martyrium for ham, fordi han kun har Eberhardt at støtte sig til, og han bliver opdraget til at forsage den verdslige verden og alene rette blikket mod Gud. Naar Eberhardt vil, at han skal studere, er det for med eksamen at give ham et redskab og vaaben i haanden til at kæmpe for Guds rige og mod dets fjender her paa jorden. Clemens er fuldstændig fremmed blandt almindelige mennesker og i naturen: »Engang tog Eberhardt ham med ud, hvor himmelen var saa dyb og blaa, at han faldt ned i græsset og gemte sit ansigt der og atter løftede det for duften af saften og jorden og gemte det ind mod Eberhardts sorte vest og bad om at komme hjem til stuen og bøgerne. — Og han vovede først at se op, da han hørte døren gaa i bag dem. Og da løb han straks hen

og greb om »Hjertebogen« og saa taknemlig op mod det tunge lave loft.«

Eberhardt dør, den dag Clemens bliver student, og han staar nu uden midler til at fortsætte sit studium, men hans far, en degenereret greve, tilbyder ham nu hjælp, hvis han vil svigte Eberhardts lære. Men Clemens siger nej: »Det var mit livs eneste handling, men i den havde jeg fundet mig selv. Jeg hørte til blandt »sværmerne«, blandt dem, som gik uden for kirken og paladset, og jeg følte mig vel iblandt dem — — — Verden havde kaldt, og jeg havde vist den fra mig.«

Han kommer nu til Anholt som skolelærer, og der bliver han i over 50 aar. Alle de mennesker, han møder her, længes bort fra øen og ud til den verden, han selv har forladt, og det er ikke et hyggeligt samfund af mennesker, han kommer til at leve med i; tværtimod, han træffer mennesker med store menneskelige laster, men selv bliver han øens gode aand. Ved sit eksempel kalder han paa resten af de menneskelige følelser, der endnu er tilbage i dem, for hvem øen er en forbandelse. Men Clemens aner ikke selv, at han, ved at følge Eberhardts lære om selvornøgtelse og ydmyghed, om at give sit liv for at vinde det, har betydet noget for menneskene her, og det er det, der piner ham paa hans dødsleje. Men da kommer en af hans tidligere skoleelever, der er sømand, hjem til øen for at sige ham tak. Hans eksempel og i det hele taget tanken paa ham havde ofte frelst hans liv fra at gaa til grunde i smuds og udskejelser, engang frelste mindet om Clemens ham fra at blive morder: »Ja, dag og nat er han kommet til mig, baade i syd og nord, bare ved sit minde: at han tænkte ikke paa sig selv. Kommet som den forsikring: at Gud var til. Og derfor er jeg nu kommet til ham for at sige ham tak baade for første og sidste gang. Min tak, bare fordi saadan et menneske fandtes.«

Her er tegnet et billede af en mand, der overvinder sig selv, og netop gør det paa den maade, vi straks synes, det maa gøres paa. Men kan man kun overvinde sig selv ved at trække sig tilbage til en ret ubemærket stilhed og der virke ved sit eksempel i en mindre kreds? Nej, jeg vil dog mene,

at Harald Kidde ikke har givet noget generelt billede af den helt, der overvinder sig selv, han har maaske snarere bestyret den fejlagtige opfattelse, at det at overvinde sig selv er ensbetydende med at trække sig tilbage til »Anholt«, tilbage til ubemærketheden.

Selv for mennesker, der staar paa en central post, men har deres idealer at stile mod, kan det væsentlige være lykkedes: at overvinde sig selv. Og overfor Clemens Bek og hans verden paa Anholt vil jeg da stille de store politikere og deres verden, fordi de i alt det ydre er hans stærkeste modsætning. Tilsyneladende er deres ideal og hans ideal hinanden modsatte.

For at overvinde sig selv er det ikke uden videre nok, at et menneske er idealist, for der er vel ingen mennesker, som ikke har idealer, hvis vi tager det ord i videste betydning: et maal for deres virke. Og idealer kan være saa forskellige, at de gør mennesker til dødelige fjender. Vi kan blot tænke paa det, at der findes udprægede idealister blandt demokrater, kommunister og nazister. Selv om det er en yndet paastand, at der ikke findes idealisme i politik, hvor ser vi dog saa mennesker bringe større ofre for deres idealer end paa det politiske omraade?

Naar mennesker er forskellige i bund og grund, er det ogsaa naturligt, at vore idealer bliver fundamentalt forskellige. Og hos det enkelte menneske kan idealet som baggrund have kærlighed — det kan f. eks. være kærlighed til en sag eller kærlighed til næsten — og han kommer da til at staa som tjener for idealet. Men idealet kan ogsaa have egenkærlighed som baggrund. Og saa bliver vi ikke tjenere for nogen sag, men saa arbejder vi blot for vort eget bedste, men som oftest er kærlighed og egenkærlighed sikkert vævet sammen i vort ideal som traadene i et stykke stof.

En ung mand udtalte engang, at hans ideal var den fir-længede bondegaard, at han maatte blive en praktisk dygtig landmand og faa unge mennesker i sin tjeneste og være en god husbond for dem. Bag dette ideal kan meget vel ligge baade kærlighed og egenkærlighed.

Jeg synes, at historien viser os i det mindste een ting med hensyn til idealister: Det menneske, der har egenkærligheden som drivkraft, kan naa langt, men det værk, han bygger op, smuldrer som oftest ved hans død. Anderledes er det med det menneske, der staar som tjener for en sag, der er større end hans eget jeg; enten han i sit liv naar nær til maalet eller kun lidt frem mod det, saa dør hans værk ikke med ham, maaske er der andre til at tage opgaven op, der hvor han maatte slippe, i hvert fald var hans arbejde ikke spildt, selv om han ikke naaede sit maal.

Maaske en og anden nazist, der arbejdede ved gaskamrene, hvor jøderne blev udryddet, følte, at han tjente en stor sag, og at det ikke var egenkærligheden, der var drivkraften hos ham, men jeg vil dog paa det skarpeste benægte, at han stod som tjener for menneskeret. Gennem en lang og majsommelig udvikling er det lykkedes at naa frem til at udforme menneskeretten, og den, der træder denne under fode, arbejder ikke for noget, der er større end hans eget jeg, men han er forbryder mod mennesket, hvilken nation og hvilket parti han saa end tilhører.

Det er da ogsaa det samme, vi staar over for i dag i spændingen mellem øst og vest. Om dette har Arthur Koestler sagt det helt rigtige:

»Historien lærer os, at der ikke eksisterer nogen fuldkommen sag, at det aldrig har været saadan, at hvidt er tørnet sammen med sort. Østens totalitære system er sort. Dets sejr er ensbetydende med vor kulturs undergang. Det amerikanske demokrati er ikke sort, men graat. At leve eller dø for en fuldkommen sag er en luksus, som det kun er yderst faa forundt at opleve. I 1942 eller 1943 offentliggjorde jeg en artikel, der begyndte med ordene: »I denne krig kæmper vi for en halv sandhed mod en total løgn.« Den totale løgn var Hitlers nyordning. Den halve sandhed var vort demokrati. I dag befinder vi os i en lignende nødsituation og i et lignende predikament. Endnu engang staar vi over for valget mellem den graa dæmring og det totale mørke. Men spørg de flygtninge, som med livet som indsats er undsluppet fra

landene bag jerntæppet, spørg dem, om vort graa demokrati ikke er værd at kæmpe for. De ved det. I andre ved det ikke.«

I disse ord ligger dommen over den idealisme, som vi træffer blandt kommunisterne. Den idealist, der ikke agter menneskets ret, naar han f. eks. er i kamp med modstandere, lader sig i hvert fald ikke lede af kærlighed til mennesket, og han kæmper ikke for noget, der er større end hans eget jeg. Det største, han arbejder for, er sin egen mening.

I modsætning til disse mennesker kan vi f. eks. nævne grev Folke Berdadotte som en mand, der satte mennesket over racepræg og politiske anskuelser. Og naar det var muligt for ham at udrette saa store ting, var det først og fremmest, fordi han havde kærlighed til mennesket.

Men naturligvis er det uretfærdigt at stille ham op som vestens repræsentant over for østens kommunister. Men skal jeg nævne en enkelt repræsentant for vesteuropa, finder jeg det naturligt at nævne Winston Churchill. Det er en mand, der har sin politiske anskuelse og et stort politisk arbejde bag sig under krig og fred. Han har naturligvis begaaet fejl af og til i dette arbejde, og han har ført en haard kamp mod politiske modstandere, men det har aldrig frem for alt været sin politiske anskuelse, han lod sig lede af, mennesket stod for ham over politikeren. Under krigen stod han først og fremmest i kamp for menneskeretten, hvad vi f. eks. saa saa klart i den tid, da det saa mørkest ud for England. Han saa, hvilke metoder tyskerne brugte over for neutrale eller besatte lande, og han saa, at Tyskland havde store fordele af det under krigen, men han ville ikke bruge de samme metoder, selv om de ogsaa kunne være til Englands fordel, for han forstod, at man ikke samtidig kan arbejde for menneskeretten og træde menneskets ret under fode.

Winston Churchill har ogsaa i efterkrigstiden vist, at hans maal ikke er naaet med sejren over og besættelsen af Tyskland. Han har forstaaet, at opgaven var at vinde freden for Europas folk; derfor arbejder han for Europas forenede stater.

Winston Churchill er blot een blandt mange af vestmagternes politikere, der forstaaer, at her ligger den store opgave. Naar man gaar ind i et fredsarbejde, kan man naturligvis gøre det af frygt for de ulykker, der gennem en krig kan komme over en selv, altsaa af egoisme, ud fra det synspunkt:

»Gaa hen for mig og henret, hvem I vil,
naar I kun sparer mig, min hustru og
min lille Hassan med de skæve ben.«

Men det er ikke en indstilling, der giver kraft til at løse vanskelige opgaver. Og et forenet Europa eller De forenede nationer maa hvile paa et større syn, det, der alene kan gøre mennesker til sande idealister: kærlighed til mennesket og respekt for menneskets ret.

Om den politiker, der er naaet frem til dette og frem til ikke at ville bruge modstanderens vaaben og metoder, selv om han kunne anvende dem med fordel, vil jeg sige, at han har sejret over sig selv, selv om man ikke i almindelighed ville anvende det udtryk, og selv om hans arbejde ikke saa klart er for hvidt og mod sort, ikke er for en fuldkommen sag. Den, der ikke lever paa en afsides ø, men midt i verden, og der vil tage et arbejde op i de store eller smaa forhold, ikke for en fuldkommen sag, men dog for mennesket, vil ofte blive snavset til af de forhold, han maa arbejde under, men det er dog en nødvendighed for ham, at han har overvundet sig selv, for at han kan holde sit ideal for øje.

Man kan med fuld ret sige de ord om Clemens Bek, hvor- med »Helten« slutter: »Ja, hvad ville verden, og hvad ville vi alle blive, om der ikke gaves stakler som han.« For eksemplet, eller om man vil sige vidnesbyrdet, i den lille kreds og i det stille, er noget af det allervæsentligste. Men vi kan med lige saa stor ret spørge om, hvad der ville blive af verden og os alle, om der ikke var mennesker, der med samme grundindstilling tog aktiv del i løsningen af opgaverne i sogn og land.

Johs. Hvid.

Hermed de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nyttaar!

Anna og Johs. Hvid.

ANSVAR

Vort sprog, dette fintmærkende instrument, har to modsatte maader at udtrykke sig paa, naar det gælder begrebet ansvar. Disse modsatte udtryksmaader dækker over to hinanden modsatte opfattelser eller vurderinger af ansvarsrets væsen.

Man kan f. eks. tale om at faa et ansvar paalagt. Ved dette udtryk ledes tanken uvægerligt hen paa noget ubehageligt, noget, man helst ville være fri for. Taler man om ansvar paa denne maade, kommer man til at tænke paa, at skatter ogsaa er noget, man faar paalagt. — Eller man kan direkte tale om et ansvars byrde. Her træder det ubehagelige endnu tydeligere frem, for hvem bærer en byrde, hvis det kan undgaaes, og hvem bærer tungere byrder end nødvendigt?

Den ydre sproglige klædedragt svarer her til en indre vurdering, der sætter ansvaret lavt og regner det for noget besværligt, som man saa vidt muligt skal undgaa.

Men der er ogsaa en anden udtryksmaade, der dækker over en anden vurdering af ansvaret. I stedet for at tale om at faa ansvars byrde paalagt kan man sige: at faa et ansvar betroet. Og i saa tilfælde bliver tankeforbindelsen en ganske anden; man kommer til at tænke paa noget kosteligt, noget værdifuldt. Man taler jo nemlig ikke om at betro noget til andre eller om at faa noget betroet, medmindre det er en kostbarhed eller i hvert fald noget, man sætter stor pris paa.

Det er vist desværre saadan, at der i vor tid er en tilbøjelighed til at bruge den førstnævnte udtryksmaade. Og vi har vist desværre ogsaa lov at sige, at det er et sørgeligt tidens tegn, at ansvaret vurderes lavt. Vi vil i vor tid saa gerne gaa

uden om ansvaret, undgaa at tage byrden paa os. Eller med andre ord: vor tid lider under en svigtende forstaaelse af, at ansvar er en kostbarhed, en gave til os, der giver vort liv en dybere mening, en større rigdom, end vi faar, hvis vi løber fra ansvaret, og hvad dermed følger. Der tales saa meget om, at moderne menneskers liv er fattigt, uden mening, holdning og retning. Mon det ikke er saadan, at det netop er denne manglende følelse af ansvarets kostelighed, der gør tidens liv saa fattigt og berøver det mening og retning?

Lad os tænke os, at en arbejder dag ud og dag ind er beskæftiget med et ringe og betydningsløst arbejde, der ikke stiller særlige krav til ham og ikke giver ham noget ansvar. Og lad os saa ved siden af ham tænke os en arbejder, for hvem netop det modsatte er tilfældet: at han har et arbejde, der stiller store krav til ham og lægger et virkeligt ansvar paa ham. Hvis disse to ikke er forkvaklede og forkrøblede i deres livsindstilling, kan vi da tvivle paa, at den af dem, der har ansvaret, og til hvem der stilles krav, er den lykkeligste?

Jo, ansvaret er en gave, der rækkes os; ansvaret gør vort liv rigere og stiller det ind i en større sammenhæng. Men hvis vi forkrøbles af tiden, hvis vi kaster vort ansvar fra os som en meningsløs og ubekvem byrde, saa bliver vort menneskeliv en løsreven stump tilværelse, der — selv midt i de mest straalende ydre forhold — knuges af fattigdom og meningsløshed.

Og en skønne dag møder maaske livet op og præsenterer os for det ansvar, som vi forgæves søgte at løbe fra.

— — —

Der er i aar udkommet en læseværdig roman, der har noget at fortælle os om dette med ansvaret. Det er »Korset og pilen« af Albert Maltz. Hovedpersonen i denne interessante bog, der viser os en række typiske skikkelser fra nazitidens Tyskland, er en ganske almindelig arbejder, Willi Wegler. Hans skæbne lærer os, hvad det vil sige, naar et menneske vil leve sit liv uden at ville bekymre sig om ansvaret, men ogsaa, hvor stor en rigdom et menneske faar, hvor sprængende fyldt med mening et menneskes liv kan blive,

naar det endelig bekvemmer sig til at tage ansvaret paa sig og se sit liv i en større sammenhæng.

— — —

Det er i sommeren 1942. I en lille østtysk skov ligger en camoufleret rustningsfabrik, flyttet herover fra Düsseldorf. Nat efter nat flyver de engelske bombemaskiner hen over skoven uden at ane noget om det vigtige maal, der ligger under dem. Men en aften flammer paa en nærliggende mark et baal op, der har form som en pil og peger ind mod skoven, hvor rustningsfabrikken ligger. Det er Willi, der har antændt dette baal. Han skydes ned af SS-vagterne, men bringes derefter paa operationsbordet. Det gælder om at redde hans liv, saa han kan afhøres og hjælpe med til at opklare denne vigtige sag. Den flammende pil har jo tydeligt nok været et signal til englænderne. Nu gælder det for Gestapo- og SS-folkene om at faa opklaret, om Willi er et led i en større sabotageorganisation. De sidder bogstaveligt talt paa lur uden for døren til det eneværelse, hvor Willi bliver bragt hen efter at være behandlet paa operationsbordet. Saa snart han vaagner til bevidsthed, skal sandheden med alle til raadighed staaende midler tvinges ud af ham.

Willi dukker langsomt op af bevidstløshedens dyb og bliver efterhaanden klar over, hvor han er, og han opdager ogsaa, at han er livsfarligt saaret i underlivet. Han er ligeledes klar over, at hvis det opdages, at han er kommet til bevidsthed, saa er det, der venter ham, en vej, der gaar gennem endeløs tortur og ender i en grav med læsket kalk. Hans første, næsten instinktive indskydelse er at rive underlivsforbindingen af og forbløde for at undgaa de rædsler, der venter ham. Men han gør det ikke. For det er ham ogsaa magtpaaliggende at faa at vide, om englænderne har opfattet hans signal til dem. Han haaber, at de allerede den følgende aften vil komme og bombe fabrikken. Derfor beslutter han sig til at simulere bevidstløs hele dagen igennem og paa denne maade narre sine bødler.

Mens han nu ligger saaledes, gaar tankerne tilbage gennem hele hans liv. Det er en slags regnskabsopgørelse, en status,

inden han skal dø. Ud af sit livsmønster trækker han den ene traad efter den anden for at se, hvad hans liv egentlig har bestaaet af.

Han mindes det øgenavn, han fik, da han laa ved vestfronten i 1918. En frontkammerat, socialisten Karl, kaldte ham en dag »den fløjtende Willi«. Og der laa i dette øgenavn en bebrejdelse, fordi Willi tog sig livet alt for let. Mens den socialistiske kammerat er brændende optaget af tidens spørgsmaal og først og fremmest tumler med problemet, hvordan man skal faa has paa denne forbandede krig, og hvem der egentlig er skyld i den, saa blæser Willi paa det hele, og hans evindelige fløjten er et udtryk herfor. Der udspinder sig en lang diskussion mellem de to kammerater, og under denne giver Willi i ord udtryk for den ligegyldighed og passivitet, der er det dominerende i hans tilværelse. Han har overtaget sin fars livsfilosofi, fortæller han: at man skal søge at faa det bedst mulige ud af tilværelsen; livet er som en bikage; man skal lære, hvor man skal sætte munden til og suge; hvad man skal synke, og hvad man skal spytte ud.

Willi er med andre ord fuldstændig passiv i sit livsforhold. Hvad der foregaar omkring ham, kommer ham faktisk ikke ved, mener han. »Gaa du hjem og lav revolutioner, jeg er ligeglad,« slutter han samtalen med Karl.

Da de to venner efter krigen mødes igen, er Willi den samme. Han har levet sit liv videre efter mottoet: Pas dig selv, og lad være at blande dig i, hvad der foregaar omkring dig. Da Karl paa ny bebrejder ham denne passive livsholdning, udvikler han for ham sit livsideal, der gaar ud paa at leve et hyggeligt og idyllisk familieliv, et privatliv i ro og fred. Han maler for Karl et yndigt og stemningsfuldt billede af familien — mand, kone og barn — paa søndagsskovtur. »Saadan er det, jeg ønsker at leve mit liv. Det har jeg i stedet for øl og politik.«

Haanden paa hjertet: denne idyl er vor tids ideal. Willi er typisk for vort aarhundrede. Vor ønsketilværelse er netop Willis privatliv, der afgrænser sig fra omverdenen og har nok i sig selv. Vi har vort arbejde, og det passer vi, bevares, det

er vi nødt til, hvis vi skal klare os i konkurrencen. Men derudover passer vi os selv. Vi har vore fritidsinteresser, for noget skal den tid jo gaa med, hvor vi ikke arbejder. Men vi vogter os vel for at komme i lag med noget, der giver os ansvar. Vort ideal er storbyens forhold, hvor man gennem 25 aar bor dør om dør med de samme mennesker uden at komme dem ind paa livet og uden at føle noget ansvar for dem. Vi bør helst — i overført betydning — paa en øde ø. Vi er hobby-mennesker; vi passer vor daglige dont, og vi dyrker i fritiden vor hobby, samler paa frimærker eller mønter, spiller tennis eller fodbold eller gør noget lignende uskadeligt, men vi undgaar alt det, der giver os ansvar og drager os ind i en større sammenhæng. Vi gaar ikke gerne ind i noget, der binder og forpligter.

Det er ikke egoisme, der faar os til at indtage denne passive holdning. Det er det heller ikke for Willis vedkommende; hans kone giver os netop et glimrende eksempel paa, at Willi er alt andet end egoistisk. Men det er noget andet: det er mangel paa virkelighedssans. Man savner nemlig sans for virkeligheden, naar man vil realisere drømmen om den øde ø. For virkeligheden er jo den, at vi lever i et menneskeligt samfund, hvor det i allerhøjeste grad kommer os ved, hvad der sker omkring os.

Den holdning i det sydslesvigske spørgsmaal, som desværre er ret almindelig, er et udslag af denne mangel paa virkelighedssans. Man kan være for, eller man kan være imod. Det er i denne forbindelse ligeegyldigt. Hvis standpunktet er ærligt og velovervejet, er det dog i hvert fald et standpunkt, og den, der tager et standpunkt, tager ogsaa et ansvar. Men der er en tredje indstilling: at lade, som om spørgsmaalet overhovedet ikke eksisterer. Denne holdning er uvirkelighedens holdning, fordi den gaar uden om ansvaret.

Willi lever sit liv i denne uvirkelighed og løber derfor fra sit ansvar. Og denne uvirkelige indstilling bevarer han, da nazisterne tager magten i 1933, da jødeforfølgelserne begynder, da arbejdernes fagforeninger opløses, og da koncentrationslejrene begynder at sluge deres første ofre. Willi kan ikke

lide alt dette, men han skubber det fra sig. Det kommer ham ikke ved, tænker han, og til syvende og sidst har han jo sit privatliv, sit arbejde, sit hjem og sin familie, og det kan de voldsomme ydre omvæltninger vel ikke tage fra ham.

Men en dag sker der noget, der giver ham en anelse om, at det nok ikke er saa let. Sønnen Richard er vokset op til en ganske ung mand, der er ivrigt medlem af den nazistiske ungdomsorganisation, og en dag bebrejder sønnen ham, at han ikke er politisk aktiv, at han ikke gør noget for partiet. Skønt Willi gør, hvad han kan, for at forklare sønnen sin indstilling, og skønt de tilsyneladende bevarer det bedste fortro-lighedsforhold, saa sker der dog mellem dem et brud, der ikke kan læges igen. Det liv, som Willi ikke har villet blande sig i, har taget sønnen fra ham, saa han nu haaner og spotter sin far.

Willi er, med andre ord, blevet et offer for den livslov, der siger saadan: Hvis du ikke er med til at forme livet omkring dig, saa vil livet forme dig. Hvis du ikke er med til at bestemme over verden, saa vil det blive verden, der bestemmer over din tilværelse. — Det begynder at gaa op for Willi, at den højtprieste neutralitet er uvirkelighed, fordi man aldrig kan være neutral i en verden, der altid kommer en ved, paa godt og paa ondt.

Men Willi holder alligevel fast ved neutralitetens og passivitetens princip. Ogsaa, da ulykkerne vælter ind over ham. Sønnen Richard falder i maj 1940 som faldskærmsjæger i Norge, Willis kone omkommer ved et engelsk bombardement af Düsseldorf. Lammet af disse ulykker følger Willi viljeløst med, da fabrikken flyttes til den østtyske skov, og herovre vælger han det sværeste arbejde paa fabrikken for at opnaa glemsel.

Men en dag stifter han ved en række mærkelige hændelser bekendtskab med en ung bondekone, der er enke. Der udvikler sig et kærlighedsforhold mellem dem, og nu er det, som om Willi lever op igen, men blot for igen at drømme sin gamle drøm om et liv i hygge og idyl. Da bondekonens søn Rudi, der efter de nazistiske arvegaardslove har bestemmelsesret-

ten over gaarden efter faderens død, er hjemme paa orlov, giver han sin tilladelse til deres ægteskab, og Willi tror nu, at alt er i orden. Men om aftenen følger han Rudi til stationen, og denne fortæller da, at de gaver, som han har glædet sin mor med, en fin trøje, et par elegante natkjoler og en flaske fin parfume, ikke, som moderen tror, er købt, men røvet fra en ung fransk kvinde, der skulle arresteres for sabotage, og som soldaterne voldtog og udplyndrede, inden de førte hende bort.

Og nu følger begivenhederne slag i slag. Rudis uberørt-
hed af den modbydelige handling, som han har deltaget i, gør
et frygteligt indtryk paa Willi, og hvad han herefter oplever,
rammer ham endnu mere smerteligt.

Der kommer til landsbyen en flok polske krigsfanger, der
bliver behandlet som kvæg. Bertha, Willis kæreste, lejer en
af dem som høsthjælp. Hun fortæller Willi derom og lægger
ikke skjul paa, at hun morede sig meget over at være paa
polakmarkedet, hvor polakkerne blev solgt og købt, omtrent
som man handler med heste. Igen et slag i hjertekulen paa
Willi, da han opdager, hvor hjerteraa Bertha i virkeligheden
er. Han forsøger at komme i forbindelse med polakken, der
siddet indespærret i laden. Det lykkes, og Willi tilbyder at
hjælpe polakken til flugt. Men han afvises; polakken tør ikke
stole paa en tysker.

Dagen efter kaldes Willi frem af fabrikkens arbejdsfront-
leder. Som udmærkelse for sit trofaste arbejde i krigsindu-
strien faar han krigskorset hæftet paa sin arbejdsbluse, og
arbejdsfrontlederen holder en takketale til ham. Men da
korset hænger der og straalere og blinker, gaar sammenhæn-
gen op for Willi. Hvad der før kun var en anelse for ham, ser
han nu i frygtelig klarhed. I lyset fra korset ser Willi, at han
netop ved sin passivitet og ved sin mangel paa ansvarsbe-
vidsthed har paadraget sig den frygteligste medskyld i de gru-
somheder, der har besudlet Tyskland. Det ansvar, som han
altid har villet løbe fra, kommer nu over ham.

Men fra nu af faar hans liv ogsaa en mening, som det før
har savnet. Derfor gaar han ud og sender signalet til eng-

lænderne. For første gang har han taget sit ansvar. Hele sit liv har han undladt at gøre, hvad han skulle. Engang som ganske ung mand sad han i en park og hørte en samtale mellem to barnepiger. Den ene fortalte, at hun lagde sit barn ind i gasovnen et minut, naar det ikke ville sove. Willis første indskydelse var at følge efter den unge pige og fortælle hendes herskab, hvordan det var fat. Men han undlod det; han ville ikke blandes ind i noget. Nu forstaar han, at hele hans liv har været en saadan stor undladelsessynd. Netop derfor maa han nu handle og tage det ansvar paa sig, som han hidtil er løbet fra.

Og nu ligger da Willi paa hospitalssengen og venter. Det lykkes ham at narre sine vogtere. Det bliver aften, og englænderne kommer. Willis haand søger ned til forbindingen, og mens bomberne falder, river han den af for at forbløde. Nu er han parat til at dø. Hans liv har faaet en mening, og hans sind fyldes med uendelig fred.

-- — —

Som sabotørroman kommer denne bog jo unægtelig noget forsinket. Men det er ogsaa noget andet og mere end en sabotørroman. Den fortæller os noget evigt og almengyldigt om menneskets liv, dette nemlig, at vi ikke kan løbe fra vort ansvar, men at det til syvende og sidst dukker op og forlanger at blive baaret. Og dette ogsaa, at den idyl, som vi opnaar ved at gaa ud af sammenhængen og lægge ansvaret fra os, kun er tilsyneladende. Livets kræfter er stærkere end som saa, og en dag skal de nok fange os ind. Og endelig fortæller Willis skæbne os, at det liv, som leves uden ansvar, bliver tomt og meningsløst, først ansvaret giver fylde og mening.

Mon ikke vort aarhundrede har noget at lære her? Naar ærligheden baner sig vej (det sker jo gud ske lov af og til), saa hører vi jo saa tit dette i menneskers mund: »Der er ingen mening i min tilværelse.« Det er netop en af kræftskaderne i vor moderne tilværelse, at vi lever et liv i en verden, der straaler og glimter med alt sit guld, men dog har vort liv ingen mening, ingen sammenhæng.

Hvad om vi prøvede paa ikke at gaa uden om ansvaret.

men i stedet at tage det op, hvor vi møder det, i stort og i smaat? Hvad om vi prøvede at se vort liv i lys af en større sammenhæng? Sandsynligvis bliver vort liv ikke lettere derved. Det er endda troligt, at det bliver sværere. Men samtidig faar det maaske den mening, der fattes. Til syvende og sidst har vort sprog nok ret, naar det baade taler om ansvars byrde og om ansvarets gave. Ansvarer er en byrde, men det er ogsaa en gave. Vi bliver stærkere af at bære denne byrde, og den gave, som rækkes os, naar vi gaar ind under ansvaret, er en dybere mening og en inderligere sammenhæng i vort liv.

Maatte vi i en vanskelig og raadvild og forvirret tid forstaa dette og holde os dette for øje, at skal vor tilværelse ikke blive tom og fattig, saa maa vi tage ansvaret op, hvor vi møder det. Saa lykkes det vel for os at leve — og, som Willi Wegler, at dø — med uendelig fred i vort sind.

Asbjørn Mandøe.

Glædelig jul og godt nytår ønsker vi jer alle!

Niels, Eva og Asbjørn Mandøe.

SANDHEDEN OG DEN ENKELTE

Det havde været en af disse skønne sommermorgener, hvor naturen er så frisk og munter, men samtidig fredfyldt og styrkende. Selv de mest vrantne og sure måtte lade sig smitte — måtte indrømme, at livet trods alle bekymringer og kampe dog er dejligt.

Nu op på formiddagen var et let skyflor gledet hen over himlen, og af og til gled en større sky for solen. Hun følte det, som hun sad der sammenkrøben i rørstolen og så ud over fjorden og skovene, ligesom om det var en hånd med løftet, advarende pegefinger, der lagde sig over landskabet og manede til mere besindighed og mindre sorgløshed — mindede hende om den hverdag, hun var så tilbøjelig til at glemme her.

Såvel hun selv som onklen og hans venner havde været tidlig oppe om morgenen, og de var sammen gået en lille morgentur. Det var en af de særlige begivenheder, man oplevede her mere end noget andet sted — når onkel da var i godt humør. Det havde han været til morgen. Trods sin alder havde han beholdt en rørlighed, en vitalitet og et humør som få, og når han så rigtig udfoldede sig, kunne ingen stå for ham — så var han så ægte. Som f. eks. da han i morges stod nede ved skrænten og begejstret fremsagde et af sine ungdomsdigte.

Hun så ham endnu for sig, som han havde stået dernede med hovedet lagt tilbage, stirrende med sit stærke blik ud over det elskede land, de faste træk i det kraftige, kødfulde ansigt og håret, der som en sølvgrå glorie lå om hans brune, solfarvede ansigt.

Hun huskede, at hun havde tænkt på, hvordan han mon havde set ud som ung, da han digtede det. Han havde nok været mindst lige så begejstret, men næppe så sikker og selvbevidst. Hun forestillede sig ham som den ydmyge, søgende digter med det frimodige, åbne sind — sådan viste hans værker ham også. Det andet var vel kommet med tiden, da han blev den kendte digter, man lyttede til. Han havde nok gjort oprør mod mangt og meget, men blot ikke for oprørets egen skyld — det var altid udsprunget af hans sandheds-søgen.

Nu hørte hun igen onkelens stemme ud gennem den åbne verandadør, han citerede et af sine digte. Ligesom de havde siddet og haft det så dejligt sammen om morgenbordet, var der kommet en journalist og havde bedt om et interview i anledning af onklens næste bog, som man havde fået nys om, at han arbejdede på. Man havde halvvejs troet, at han havde lagt op, og det var derfor stof, at han var godt i gang med endnu et værk.

Ordsnittet inde i stuen tvang hende, omend modvilligt, til at lytte. I modsætning til den øvrige kreds havde hun nemlig absolut bevaret sin sunde, kritiske sans, og det var hende altid en pine at overvære hans offentlige optræden uden for hans område: digtningen.

Nu hørte hun interviewerens stemme: »— og hvad er så Deres syn på digtningen af i dag?« Det var netop det spørgsmål, hun havde frygtet. Hvis hun havde villet, kunne hun have set på onklen ved at læne sig tilbage, men hun betvang sig, hun ville helst undgå at se hans øjne, når han svarede — men hun kunne såmænd have sparet sig sin frygt, der var ikke usikkerhed eller tøven i ham, svaret kom fast og roligt. »Den har som helhed svigtet sin opgave! Med ganske få undtagelser har de såkaldte digtere i deres logren for publikum indført billige erstatninger i stedet for levende poesi i deres digtning. Dygtige skribenter er de mange af dem, der forstår at dreje en handling og fange publikums interesse ved hjælp af deres videnskabelighed og aktualitetsjagen.« »Og De mener ikke, at det kan lade sig gøre ad denne vej at

trænge ind til et større publikum, så forklaringen er den, at nye tider kræver nye veje?»

»Jeg har så ofte gjort rede for mit syn på dette, men lad mig lige slå fast: der findes mange måder at skrive bøger på, men der er kun een, der er sand, og det er den, hvor digteren bæres af en ide, en tro, således at digterværket bliver en forkyndelse — — —«

Hvad onkelen videre sagde, blev borte for hende, hun var nemlig blevet opmærksom på nogle af vennerne, der hidtil havde gået på plænen uden for de åbne vinduer, halvvejs lyttende til samtalen. Nu stod de som troldbundne og lyttede med alle sanser åbne. Hun lænede sig tilbage og så på dem, der hele tiden havde siddet inde i stuen og lyttet opmærksomt. Det var ikke til at tage fejl af, at nu var det kommet, som de havde ventet på, akkurat som soldaterne venter på trompetfanfaren, der ægger til angreb og kamp. Og som hans nærmeste disciple nu lyttede, således ville alle tilhængerne landet over nu lytte efter de kendte toner, indsuge sig kraft fra de magiske ord — og når nu snart bogen udkom, ville man få endnu en række af den gamles ord og vendinger at bruge i striden mod løgnens og fortabelsens tolkere.

Hun så dem for sig, alle disse herlige, velmenende mennesker, hvis triste skæbne det var blevet at være disciple, tro og underdanige eftersnakkere, som havde fået en til at kæmpe livets storme igennem for sig, og som aldrig behøvede at lide under afgørelsens tunge byrde — de havde jo hele løsningen i et citat. Og de unge digtere kunne blot slå op i en af den gamles kampskrifter — så havde de ganske gratis en opskrift, hvorefter deres værker måtte opbygges, dersom det skulle være sand digtning. Hun bladede tilfældigt i den bog med onklens ungdomsdigtning, der lå i hendes skød, og hendes øjne faldt på et lille prosavers:

— — hallo — hallo!
 Løsninger,
 Sandheder!
 Kom her, denne vej,
 lyt til mig, lyt til mig!

Vogt jer for løggen,
 her er sandheden,
 jeg kender vejen!
 Slut op — facitliste følger med!

Hvor vi kender disse råb
 fra akrobatiske sjælegøglere,
 der, selv fattige på liv,
 altid har nok at byde
 — endda til billigste pris.

Kom jer væk!
 Hvad skal vi med jer
 — og med løsninger
 — sandheder — ha!
 Halve løsninger
 — halve sandheder:
 halve bedrag og halve løgne,
 Nej, giv os lov til selv at søge,
 selv at kæmpe, finde.....

Hun havde den største lyst til at springe af sted, som da hun var en lille pige, fare hen i onklens udbredte arme, knuge hans hals og hviske til ham: »Jeg elsker dig, du kære gamle, elsker dig, fordi også du kun er et menneske!«

*

Min hilsen til jer i år har fået en anden form, end jeg havde tænkt mig, da pennen blev sat på papiret, men jeg håber, at I forstår, hvad jeg har villet med dette billede. Fra øst som vest, ude fra verden såvel som her hos os selv, kalder mange røster, forklarer os, hvordan vort private liv og vort samfund skal ordnes, for at vi kan opnå paradiset allerede her på jorden. Flokke af eftersnakkere samler sig om rejsningens storfyrste, knæler for hans trone og citerer hans eksistentialistiske, kommunistiske el. m. a. tankegange. De glemmer som oftest, at et menneske nu engang er et menneske og derfor altid har og må have menneskelige brist — at intet menneske er ufejlbarligt, hverken i liv eller tænkning. Og selv om et enkelt menneske selvfølgelig kan være til hjælp for mange, fritager det intet menneske for selv at

måtte kæmpe sine kampe. — Enhver må gennem sine kampe og nederlag finde ind til et selvliv, hvor den enkelte, når alt kommer til alt, selv har sit ansvar. Patentløsninger er be-
drageri. — — —

Må jeg sige jer alle tak for de mange, mange lykkelige stunder på Rønshoved — og så ønsker jeg jer en god jul og alt godt i det nye år og i fremtiden!

Sv. Aa. Bülow.

MIT FØRSTE MØDE MED SYDSLESVIG

Ellund, i November 1948.

Helst vilde jeg have ventet nogen Tid med at skrive denne Artikel til Aarsskriftet, idet jeg har været her alt for kort Tid til, at jeg kan vurdere og tage Stilling til det brogede Kompleks af kulturel, politisk og national Art, som man sammenfatter i Udtrykket: Det sydslesvigske Spørgsmaal. Men da Haarder et Par Gange har rykket for et Indlæg, og Fristen for Aflevering faktisk er overskredet, maa jeg altsaa bekvemme mig til at fare i Blækhuset. Haarder har bedt om en Artikel med ovenstaaende Titel, og da Indholdet helst skal svare til Overskriften, vil jeg ganske kort fortælle om mine første Indtryk af Sydslesvig og beklager, at det kun kan blive et flygtigt Billede uden faste Konturer. Jeg skal søge at reabilitere mig til næste Aar (forudsat at Haarder vil ofre Spalteplads for mine Udgydelser til den Tid).

Jeg skulde være ankommet herved 1. November, men kom først igennem 4. November, hvilket dog er uhyre naadigt sluppet. Jeg kender en, der har ventet paa sit Pas over et Aar, inden Englænderne gav deres Tilladelse. Jeg var selvfølgelig glad, men der var et stort Skaar i Glæden, idet min Kone, som de fleste af jer vist kender, ikke fik Lov til at komme med herved i første Omgang. Jeg skulde altsaa herved som Græsenkemand, hvilket jo kan lyde uhyre spændende for Folk, der har været gift i 25 Aar, men ikke for mig i min nybagte Ægtestand. Naa, jeg akslede mit Skind og tog herved sammen med vore Møbler. De kom fint igennem. Jeg var ellers meget nervøs, da vi havde en hel Del Syltetøj og Cigaretter skjult rundt omkring, men det hele blev altsaa reddet.

Det første Indtryk, man faar af Sydslesvig, er de daarlige og hullede Veje. Der er Huller saa store, at en Ko kan staa oprejst i dem og dø af Mangel paa frisk Luft. Hvis man er saa uheldig at plumpe i et af dem, skal man helst have en Kranvogn til at hjælpe sig op, hvis man da ikke ejer Hvids gymnastiske Evner. Vi naaede trods alt frem i god Behold. Vi fik Møblerne læsset af, og de følgende to Dage (og Nætter) var jeg travlt beskæftiget med at rydde op og skaffe mig saa megen Plads, at jeg kunde faa det nødvendige Antal Kvadratmeter at lægge mit mødige Legeme paa om Natten. Vi har faaet en lille dejlig Lejlighed med to Stuer, Køkken med indlagt Vand, Kælder og Vaskerum, saa i den Retning kan vi ikke forlange mere. Den første Uge var jeg her alene, men saa kom Tove heldigvis herved, og vi er næsten kommet i Orden.

Skolen, jeg virker ved, er en lille Landsbyskole, og jeg er Enelærer. Der er kun 15 Børn, og de gaar alle i samme Klasse inddelt i tre Hold. Det er jo en stor Forandring fra de Forhold, jeg hidtil har været vant til, og den store Omstilling, disse Forhold kræver af mig, har jeg endnu ikke helt vænnet mig til, men det skal nok komme med Tiden. Børnene tæler alle Dansk og er flinke og villige. Den største Oplevelse, jeg hidtil har haft i mit Skolearbejde, er Børnenes Sang. Børnene er glade for at synge, og de kan en Mængde Sange. Hvor er det pragtfuldt at høre vore smukke danske Sange sunget af glade Barnestemmer. Man føler da rigtig, at der er et Danmark Syd for den nuværende Grænse, et Danmark, der er baaret frem af Børn og unge, hvis Øjne straalere, naar de hører om Danmarks Historie og Litteratur. Der er jo ingen Tvivl om, at Skolerne hernede er Danmarks betydeligste Bastioner i Kampen for Sydslesvig. Kan vi vinde Børnene og de unge for dansk Aandsliv og Kultur, da vil Danmark som Nationalstat naa længere sydpaa, end den nuværende Grænse markerer, og da vil en Grænseflytning mod Syd ikke kunne afvises hverken fra Syd eller Nord, hvis man da ikke vil fornægte de mest elementære demokratiske og menneskelige principper. Hvis det ikke lykkes at vinde de unge, da er al Tale om Tilbagevenden til Danmark uden Bund i Virkeligheden. Hvor

vigtigt det end er, at de dansksindede nu har faaet deres eget politiske Parti S. S. W., saa ligger Tyngdepunktet i det fremtidige Arbejde saa afgjort paa den kulturelle og ikke paa den politiske Front. Det er Skolen og Kirken, der staar i første Frontlinie. Det er først og fremmest de politiske Menings-tilkendegivelser, der naar ud til Offentligheden og fylder Avisernes Spalter. Det, der larmer mest, lægger man mest Mærke til, og selvfølgelig har det stor Betydning, at vi kan gøre os gældende politisk, det skal slet ikke underkendes; men det er det kulturelle Arbejde, der udføres af Skole og Kirke og de dertil knyttede Grene af Kulturlivet, der bliver bestemmende for Landsdelens fremtidige Skæbne. En meget væsentlig Fare for hele Arbejdet hernede er den store Flygtningeophobning, der er sket de sidste Aar. Vi har Spørgsmaalet nær inde paa Livet her i Ellund, idet over Halvdelen af Landsbyens Indbyggere er Flygtninge. Vi har netop faaet Besked om, at der skal skaffes Plads til yderligere et Kontingent, som kommer fra Danmark. Det er udmærket, at Danmark nu endelig bliver befriet for de tyske Flygtninge, men det maa være en Betingelse, at disse Flygtninge ikke placeres i Sydslesvig. Det er jo fuldkommen paradoksalt, at det danske Udenrigsministerium gentagne Gange har anmodet Englænderne om at lette Flygtningebyrden i Sydslesvig, naar man saa i samme Aandedræt er medvirkende — om end kun indirekte — til at forøge det. I det hele taget er dette et tragisk Spørgsmaal. Hvordan skal disse Flygtninge anbringes, og hvordan skal man paany hæve dem op til menneskelige Kaar? Det vil i denne Artikel føre for vidt at komme dybere ind paa dette Problem; men vi maa fastholde og forstærke Kravet om Flygtningenes Fjernelse fra Sydslesvig, idet de truer med helt at kvæle den hjemmehørende Befolkning og dermed hele det danske Arbejde hernede.

I den nærmeste Fremtid skal vi i Gang med Ungdomsarbejdet her i Sognet: Aftenskole, hvor der ogsaa deltager ældre, samt Gymnastik og Folkedans, saa vi faar nok at lave. Jeg er endnu ikke kommet rigtig i Forbindelse med Forældre-kredsen, men haaber at komme det snarest, da det er nød-

vendigt at have Kontakt med Hjemmene, hvis Skolearbejdet skal lykkes.

Det var jo ikke Børneskolen, jeg søgte ned til. Men Højskolen er ikke rejst endnu, og hvornaar det sker, kan jeg ikke i Øjeblikket sige. Forhaabentlig bliver det i en ikke alt for fjern Fremtid, for trods alt er det Ungdomsarbejdet, der har mit Hjerte, og jeg vil aldrig helt kunne finde mig til Rette andre Steder.

Sidste Uge var jeg paa Tur rundt i Sydslesvig for at se de gamle historiske Steder: Sankelmark og Isted. Jeg var ogsaa oppe ved det Sted, hvor Oberst Læssøe faldt 1850. Man oplever først rigtig Historiens Tale, naar man kommer de Steder, hvor Begivenhederne fandt Sted. Paa samme Maaede gik det her, og jeg kom til at tænke over de Ord, som Læssøe sagde i sin Dødsstund. Danskerne var ved at angribe Gryde Skov, hvor Slesvig-Holstenerne havde sat sig fast. Læssøe holder paa sin Hest oppe paa en Høj, hvorfra han har fint Udsyn over Slagets Gang, og paa Trods af sine Officerers Bøn om at ride hen paa et mere sikkert Sted, bliver Læssøe modigt holdende; men da hans Adjudant vender tilbage med en Melding om Slagets Gang, møder han Læssøes Hest, der sprænger af Sted, blodig og uden Rytter. Adjudanten styrter op paa Højen, hvor Læssøe ligger døende; men da Adjudanten bøjer sig ned for at bære Læssøe bort, siger denne de Ord, der den Dag i Dag har Bud til alle, der føler sig som Tjenere for en Sag: Lad mig ligge, men vil I gøre jeres gamle Oberst en Tjeneste, saa tag Skoven. — Det er dette Tjenersind, der mere end nogen Sinde er Brug for baade hjemme i Danmark og hernede, dette at kunne glemme sig selv og give sig selv i en større Sags Tjeneste: Lad mig ligge, men tag Skoven.

Aage Rasmussen.

Vi ønsker jer alle en glædelig Jul og et godt Nytaar med Tak for det, der svandt. En Hilsen fra jer vil altid være velkommen hernede, ligesom Eleverne fra Sydslesvig er velkomne til at besøge os. Adressen er: Den danske Skole, Ellund pr. Flensborg, Sydslesvig.

Tove og Aage Rasmussen.

BARE VI HAVDE KÆRLIGHED NOK

Det er aftenen op til 1. advents søndag, og i morgen skal det nye kirkeår begynde. Uvilkårligt lader man året passere revy, og sidste søndags tekst brænder i sjælen: Hvad I har gjort mod en af disse mine mindste, har I også gjort mod mig — og, hvad I ikke har gjort mod disse, har I heller ikke gjort mod mig. Jeg kommer til at tænke på en søndag i det forløbne år, hvor jeg var inviteret til et møde på Sigtuna Stiftelsen sammen med en del kvækere, hvor emnet: »Hvordan kan vi sikre verdensfreden?« var til behandling. »Hvor banalt,« tænkte jeg, og forestillede mig i ånden en afart af tro i form af »de sidste dages hellige« eller noget sådant (forstå mig ret). Men det viste sig, at der ikke var nogen opskrift til kagen — tværtimod. Jeg tror, det var udelukket, at skrækken for ens eget personlige korpus skulle have nogen andel i drivkraften, men man kan nu engang ikke holde ud at se al den åndelige og legemlige elendighed om sig, når man fuldt og fast tror på, at Gud vil, at vi skal være lykkelige. Her er ikke tale om nogen øllebrødsbarmhjertighed (som f. eks. den, der for tiden bølger om de stakkels juleris, vi æder ud af munden på kineserne, som jeg har hørt et referat om fra den kirkelige kongres i Amsterdam i år, hvor en schweizer stod op og sagde, at vi skulle have en rigtig beskidt samvittighed juleaften, om vi fik risengrød. Sikke noget vrøvl! De skal vel have eksport og import som andre lande nu, da svikmøllen er begyndt).

Jeg fik at vide, at kvækere i Sverige og England yder de største materielle tilskud til alt hjælpearbejde, som for tiden er i gang Europa over. Vi kunne vel nok allesammen afse noget mere, materielt set, om vi ville; men det er ikke det vigtigste af det, der i første række skal til. For ikke at narre

jer, mine læsere, til at vente på resultatet af dette Sigtunamøde, vil jeg med det samme fortælle, at jeg forlader denne del, kun med den randbemærkning, at stemningen gik i retning af samling til »verdens forenede stater« ved gradvis ordning, først Skandinavien — senere Europa, så den vestlige blok og om muligt alle nationer forenet til slut. Så ville sikkert selv englens sidde på deres lyserøde skyer og synge: Dejlig er jorden . . . Kun dette, fordi jeg synes, det er interessant at vide, at de fleste i Sverige har deres håb rettet den vej; måske bliver vi også nødt til det herhjemme engang. Men hovedindholdet af denne aften blev for mig koncentreret i dette ene: Hjælp! Allerede få dage efter kom *det* igen. Det var fire uniformerede mænd: to amerikanere, een engelskmand og een franskmand, som havde den enestående opgave at skulle igangsætte kulturelt arbejde blandt Tysklands ungdom. De havde fået en ide om, at de nordiske højskoler muligvis kunne være forbillede, og derfor rejste de fra skole til skole for at opdage og lære. Men nu kommer det fine: For at vise, at de som sejrherre ikke stod med hælen på Tysklands nakke, anvendte de det tyske sprog indbyrdes, skønt alle bedst forstod engelsk. Det, synes jeg, vidner om blåt blod og indre adel og om, at der er mennesker, som er parate (og vågne!) til at hjælpe ikke bare materielt set, men med en dyb forståelse, som er nødvendig, for at nogen på den anden side af plankeværket kan modtage hjælpen. Og nu er jeg efterhånden kommen frem til det, jeg ville med dette. Der kom så meget under krigen, som fik os til at tænke og handle anderledes, end vi egentlig er opdraget til, noget, der under krigen var en ganske rigtig og sikkert også ægte reaktion mod noget, som for alt ikke måtte få indflydelse på os, og har det alligevel smittet af på os, så er det, fordi vi glemmer Hostrups: Følg ej med strømmen, men med tiden. Det er ikke længere på sin plads at hade Tyskland som den gang. Vi skal bekæmpe det, som er ondt (og det forgår som bekendt ikke så let), men vi må ikke lade chancen til at redde og opbygge gå tabt. Da jeg var til Rasses og Toves bryllup traf jeg en tysk pige, som har været på skole her i Danmark i sommer. Hun tragtede ikke efter at blive på flæsket og have

det materielt godt, men tænkte bare på at komme hjem for at give sine landsmænd en indsprøjtning af den impuls, som var hende selv fuldkommen ubekendt, inden hun kom her, men som hun selv var blevet inspireret af. Hun sagde noget, som chokerede mig, nemlig følgende: »Det er meget godt, at de nordiske lande inviterer tyskere op til sig for at lære dem, hvad menneskeret og fri vilje er, men foreløbig har det kun været de få frasorterede udvalgte, der i forvejen havde noget af den rigtige indstilling. Det var mere rigtigt at få de unge begejstrede nazister herop, fordi de først heroppe vil kunne gennemskue deres begejstrings hulhed.« Jeg er ikke enig med hende i dette, for de få udvalgte, der kommer herop, skal nok have kræfter og sikkert også evner til selv at bringe denne opgave i lyset; det er nok bedst, de selv går på, men det, jeg blev forskrækket ved, var tanken på mine egne landsmænd. De ville ikke kunne modtage nazister. Vi har allesammen været med til at hade dem, spytte på dem af dybeste foragt, og endnu er vi ikke kommet ud af vanen. Men jeg tror, at akkurat den samme drivkraft, vi brugte til at hade og gå imod med under krigen (nationalfølelse, om man vil) nu er den samme, som skal anvendes til at hjælpe at genopbygge. Jeg mener det ikke på den måde, at vi skal slippe alt, hvad vi i øjeblikket står med i hænderne, og løbe ned til de nød-stedte for at koge grød og læse højt for dem. Men vi må ikke gøre det sværere for dem ved stadig at anvende hadets formler. Vi må hjælpe på den måde, at vi ligesom de fire i udvalget for Tysklands kulturelle arbejde viser, at vi heller ikke sætter hælen på den overvundnes nakke (thi det er lav og lumpen måde at være helt på). Det er en nødvendighed, at vi viser dyb personlig forståelse, en nødvendighed også for vor egen skyld, men det kræver så uendelig megen varme og kærlighed, og *der* er det springende punkt. Kan vi leve vort liv i kærlighed og lydhørhed? Der er i hvert fald nok at tage fat på.

Min hilsen til jer skal ved Bjørnson blive:

Her er sommersonok,
her er sædejord nok,
bare vi, bare vi havde kærlighed nok.

Kirsten Dalsgård.

OSCAR GEISMAR

Vi har næsten hvert Aar her i Aarsskriftet bragt en Skildring af en fremtrædende grundtvigsk Personlighed, dels gennem Biografier, dels gennem Interviews. I Aar fortsætter vi denne Række.

Den 12. Nov. 1947 fyldte Slotspræst Oscar Geismar 70 Aar og faldt dermed for Aldersgrænsen. Christi Himmelfartsdag 1948 holdt Venner og Tilhørere en Afskedsfest for ham, ved hvilken Lejlighed Lektor A. E. Larsen holdt nedenstaaende Tale:

Det er jo som Medlem af Menighedsraadet, jeg har rejst mig paa dette Tidspunkt af Aftenen, men nogen »officiel« Tale i snævrere Forstand bliver dette imidlertid ikke. De Ord, jeg gerne vil sige, er tænkt og følt rent personligt.

Ofte har jeg tænkt tilbage paa hin Søndag for mange Aar siden, da jeg, der dengang kirkeligt set var ved at blive hjemløs, første Gang fandt ind i Slotskirken, der skulde blive min Fremtids Kirke. Jeg havde, mærkeligt nok, aldrig hørt eller set Pastor Geismar — og som jeg nu noget paa Afstand saa ham med umiskendelig Værdighed i Messekaaben for Alteret i det skønne Kirkerum, husker jeg, at jeg tænkte: Nogen helt tilvant dansk Prælattype er dette ikke. Snarere minder den mig om Billeder af kloge Kardinaler eller de gamle Paver. Det Ansigt og det Hoved vilde en Maler ikke kunne gengive. Det maatte hugges i Sten.

Saadan var mit første vage Indtryk af den Præst, som jeg snart skulde lære saa godt at kende — ikke som en bleg Asket i »Opbyggelsesbind« med gejstlige Lader, men snarere som det lidt udfordrende, næsten drilske Billede foran i »Erindringsbilleder«: en helstøbt, frodig Personlighed, en Guldaldertype.

hvem intet menneskeligt er fremmed i Livets rige Fylde. Der-til er han en fribaaren, uafhængig Sjæl, en Hader af Fordom og Tvang og Embeder, en rank og særpræget, lidt oppositions-lysten Personlighed, hvem ingen skulde træde for nær, men paa den anden Side nænsom og mildtdømmende, ja højsindet over for anderledes tænkende, naar blot de var af Aand og Sandhed. Dette viser sig udpræget i Forholdet til f. Eks. Kaj Munk, som blamerer sig ved i et Brev fra sine senere Aar at omtale Pastor Geismar som »det Fæ«; vel et af hans største Paradokser, da det dog er vitterligt for alle, at Pastor Geismar i sjælden Grad hører til de »intellektuelt belastede«.

I Kraft af sin humanistiske Dannelse er han desuden aand-fuld som en Tegnér, saadan som Fröding tegner ham i sit berømte Digt, med den »fine, fornemme Profil« og det attiske Salt paa Tungen. Men dertil kommer saa hos Pastor Geismar en ægte dansk Humor, der faar Folk til at le selv i Kirken, forenet med, hvad han selv har kaldt »den mest velsignede af alle Gaver, Selvironien«. Mere overraskende virker det maaske paa den ikke-indviede at opdage, at han midt i en højst realistisk Tidsalder deler ikke blot »Munterheden«, men ogsaa Romantikken med sin elskede Oehlenschläger, i hvis litterærhistoriske Milieu (Bakkehuset, Søndermarken, Frederiksberg Slot og Have og Kirkegaard) han jo selv residerer, og som han til Dels overskuer. Pastor Geismar har engang selv gjort opmærksom paa det symbolske i, at hans Fødsels-dag falder nøjagtig mellem Morten Luthers og Adam Oehlenschlägers. Det var da ogsaa i Oehlenschlägers Poesiland, at han først indførte Drengen Kaj Munk. »Kilderne sprang derinde,« skriver denne. Ja, det gør de saavist endnu. Ingen kan mere end han frydes ved — om saa blot et Agern, endsige ved en af Skt. Hans Aftensspillet's lyse, grønne Bøge, hvorunder han stadig kan drømme sig ud af Timeligheden.

Bjærgtaget som han har været fra ganske ung af Shake-speare eller Dostojevski, Ibsen eller Strindberg, og alle vore egne Digtere ned til Johannes Jørgensen og Harald Kiddé, ja længer endnu, er han i det hele taget en Æstetiker af Rang med Forstand nok paa Faget til at ville have erhver-

vet sig mindst een Doktorgrad i de fleste andre Lande eller en Lærestol deri i Fædrelandet, om han havde fulgt sin Bror og de lærdes Spor. Selv er han en Digtersjæl, der elsker Poesi og kan sige Vers sjælden skønt, og han dyrker Bøger, ikke med Samlerglæde, men med Kunstglæde — ligesom Teatret. Han har gennem sin litterære Virksomhed ved Anmeldelser, Nekrologer, Portrætter og Afhandlinger med glimrende Pen udført en hel Kulturmission ved at retlede og ved at holde en levende Forbindelse vedlige mellem Kirke og Kultur, en Gerning, der var saa meget mere betydningsfuld, som det her var en af Kirkens Mænd, der i Viden og Vid fuldtud kunde tage det op med andre Blades kendte Kritikere af en ganske anden Kaliber.

Saadan rustet var den Mand, der 10 Aar efter sin Embedsexamen besluttede at blive Præst — og blev det mer end noget andet —, fordi han, som han skriver, »uden for et ganske privat Damaskus blev indfanget med Lasso og tvunget til at brænde, hvad han havde tilbudt, og tilbede, hvad han havde brændt«. »Det, som hidtil bar, er brustet!« siger Arnljot Gelline, da han kommer til Kong Olaf, »træt af egen Styrke«. Fra det Øjeblik var Oscar Geismar Kristi Stridsmand. »Det er en stor Fristelse at være et saa skarpt og godt Hoved som Paulus,« sagde Pastor Geismar engang. Vi vilde sige, at en Mand med hans eget Vid og Tunge var blevet en farlig Mand i Modstandernes Lejr. Der var Bud efter ham paa forskellig Maade, men han havde truffet sit Valg: med alle sine rige Evner at tjene Gud og hellere kalde og samle smaa Skarer i sin Herres Navn end store i sit eget. Jeg husker den ganske særlige Varme, hvormed Pastor Geismar altid talte over den Text, der var hans Ordinationstaales i Ribe Domkirke: Peters Fiskedræt. »Nej Herre, nu er det nok! Nu maa det holde op! Gaa fra mig, for jeg er en syndig Mand.«

Saadan begyndte da, hvad han engang har kaldt »den mest risikable« af alle Gerninger, udført af dette »ynkværdige Kompagni« af arme Præster, »der vover det dumdristige at låne Gud Helligaand deres Tunge, men som dog af og til faar

Lov og Lykke til at føre Guds Ord paa deres Læber trods egen Afmagt og Uværdighed — den dejligste og sværeste Tjeneste«. Og med denne de lutherske Præsters ydmyge Glæde over Tjenestens Herlighed elskede De vore Søndagsgudstjenester. Paa Prædikestolen var De en lykkelig Præst. Der følte De ikke Sygdom eller Træthed. De fortalte engang, at Biskop Mynster, der for 100 Aar siden ofte talte i vores Kirke, siger om sig selv, at kun naar han stod paa Prædikestolen, formaaede han fuld Selvudfoldelse, fuld Selvhængivelse, fuld Selvfælsning. Det var netop dette, der greb os saa stærkt hos Dem. »Inde for Gud kan man smile ad sig selv, der bliver man nærmest en latterlig Figur,« tilføjede De; der maatte al Selvtillid vejres hen og alle Hæmninger falde. Ja, der inde i Lyset fra Guds Ansigt fødtes saa Deres Prædikener til Verden — og saa vist ikke af den selvfølgelige Grund, »at Klokken var 10, og en Prædiken skulde de Godtfolk jo have«. »Nej; man maa strenge sig an,« sagde De forleden, »hvis man skal staa Maal med det skønne Rum og den dejlige Musik.«

»De syv retfærdige Grundtvigianere fra Vejleby«, der kom i Kirke hos Pastor Geismar som ung, skriver Kaj Munk, »anede vist ikke, at det var Landets vordende største Prædikant, de sad og hørte.« Ja, det var Prædikener, der i deres Form var saare veltalende og smukke, holdt med stor Kraft, med sprudlende Friskhed i et Sprog, der spillede og funkede i alle Farver og Toner, fra de stærkeste til de blideste. Men var Formen »Sølvskaale«, saa var Indholdet i Salomo Billedsprog »Guldæbler«. Det var en Aandsudgydelse, der som et stærkt Vejr gik hen over os — Tungen af Ild, men Prædiken mild; i Enfold og Dybsind det gamle uafkortede Korsets Evangelium om Synd og Naade. Her var det hverken Intelligens eller teologisk Lærdom, der raadede; alt, hvad kloge Hoveder kunde udgrunde, blev skudt til Side; her var det Aanden, der talte frit, der tugtede og trøstede dem, der var »lænkebundne til Gud af deres Synder skjulte under Guds Naade«.

De faldt aldrig for Fristelsen til Reklame eller Leflen for Tilhørernes Smag, selv om De godt nok vidste, at »havde

man raabt om Kap med Tidens Nyhedskræmmere og Kvaksalvere, kunde man dog maaske have hævdet sig saa nogenlunde i Konkurrencen«. Nej, De prædikede Dem selv bort, saa ene Gud blev tilbage. Staaedet var Luthers og Aanden deri, ofte Grundtvigs, men med saa velgørende lidt Facon, at De, den ikke fødte Grundtvigianer, kunde samle en Menighed af alle kirkelige Retninger. Med Deres hele aandelige Grundsyn var der kun een, De maatte fordømme: Fari-sæeren —, men til Gengæld maatte De elske den lille Zakæus, og derfor kunde De med aandeligt Frisind nænsomt værne om Stymperø og arme Kættene, baade dem, der blev hængt op offentlig, og de unavngivne, der var sluppet ind ad »den lille graa Dør« og sad og krøb sammen i Kirkestolene, kunde det, fordi De var forvissat om, at »der gaar en slagen Vej fra Hedningernes Forgaard ind til det Allerhelligste for hver den, der vil være tro mod det bedste i sig selv«.

Ja, saadan, hver paa sin Vis, forløstes vi fra vor Stumheds Djævel og førtes fra Ensomheden ind i Fællesskabet. Vi kom til Kirke atter og atter fulde af Tvivl eller Sorg — og saa prædikede De det hele sønder og sammen, saa Hjærtet smeltede, og vi blev saa lykkelige, saa vi syntes, at nu kunde vi, om det skulde være, fare i Fred. Vi ved godt, at alt dette havde De ikke fra Dem selv, den Visdom havde Kød og Blod ikke aabenbaret Dem, men De kunde med Sandhed tage den paa Deres Læber. Hvor har De atter og atter læsket vort arme, fortørrede Mod med de Gaver, Gud gav den Tjener, han salvede og sendte.

Det var først Æstetikeren og Præsten og sidst Mennesket Oscar Geismar, man fandt ind til. Grunden var vel oftest den, at man ængstede sig for Deres udprægede Intellektualisme og ikke vidste, at De selv var klog nok til i givet Fald at se alt saadant Væsen over Hovedet, og ikke kunde gennemskue den Maske eller det Panser, der hos Dem dækkede over et meget blufærdigt Sjæleliv, et yderst følsomt Menneskehjerte, der higede efter at forløses gennem Menneskers Kærlighed og glædede sig usigeligt over den. Saadan er den egentlige Oscar Geismar. Saadan kom han Gang paa Gang

som vores gode Ven i Sorg eller Glæde ind i Stuen eller helt ind ved Sygesengen, og da oplevede man, hvilket Falkeblæk disse svage Øjne dog ejede. Og saadan lærte man ham ogsaa at kende i Præstehjemmet, hvor han kunde lade sig lede af et lille Barnebarns Haand, og hvor hans »Øjnes Lys«, hans »Sjæls Veninde«, den paa een Gang saa kloge og milde Fru Geismar ufravigeligt maatte være ved hans Side og bevare ham for os. »Mangen Mand har forudbestemt sig selv til Lykke ved den Hustru, han valgte,« sagde De engang, og vi forstod Dem.

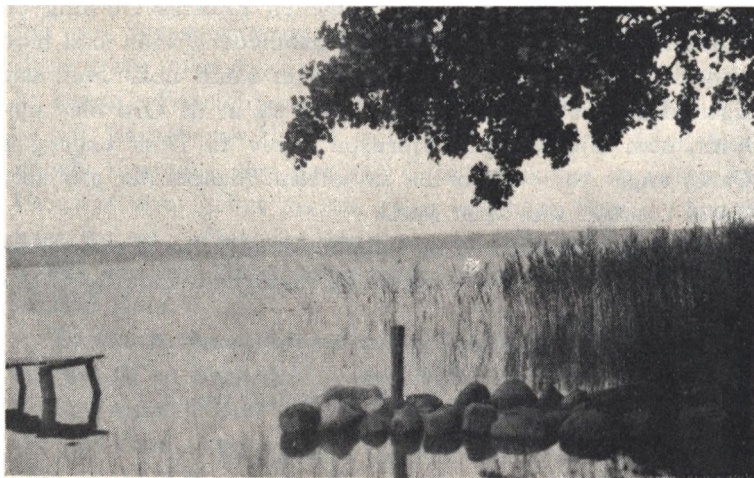
To Gange har vi været ved at miste Dem. Første Gang var det til en Bispestol — »han vilde nu pynte svært i Kollegiet,« sagde Pastor Welding derom, — men det blev Gud ske Lov ikke. Anden Gang var det under den alvorlige Sygdom, og Gud skal vide, at Deres Venners Hjærte var tungt i de Dage. Vi fik Lov til at beholde Dem ogsaa den Gang. Større og større Skarer søgte ud til Slotskirken — ogsaa den Retfærdighed skulde ske Fyldest — og gennem Radioen gjorde De, som en skrev for nylig, Deres Prædikestol »til en Prædikestol for hele Landet«. Nu ved Deres Afgang, da et saa betydningsfuldt Afsnit af Slotskirkens Historie er afsluttet, møder der Dem en enstemmig Anerkendelse fra alle Sider. For os, Deres Venner, blev disse sidste Aar de mest velsignede af dem alle. Ogsaa os kyssede den liflige Aftenrøde med Guld i Mund. De samlede os til en levende Menighed fra fjærn og nær, og De følte Dem nu saa tryk i vores Kærlighed, at Hjærtet mer og mer kom Dem paa Læberne med en Tak, der beskæmmede os. Og vi følte, hvor meget det endnu laa Dem paa Sinde at faa sagt os, saa vi aldrig skulde glemme det. Hvor vil vi savne Dem! Men jeg tror, skønt jeg siger det saa sagte — at De har faaet os derhen, hvor De vilde have os: »at ingen skal slippe den evige Klippe«. Engang før en Afstemning i Menighedsraadet, hvor jeg vaklede, sagde De det Ord til mig: »Vi følges!« Ja, alle vi følges fremdeles — det er trygt — følges hjemad! Vi har kun i Dag en Tak at give Dem, men den kommer fra Hjærtets Dyb. De har ikke levet forgæves!

»Den daarligste til at bedømme en Præstes Gerning er Præsten selv,« siger De i »Erindringsbilleder«, »han skal blot pløje sin Fure og strø Sæden.« Det er sandt nok. Men saa siger vi da i Aften vort Ja og Amen til, at de Ord blev opfyldt, som Bjørnstjerne Bjørnson skrev til Dem engang i Deres unge Aar: »De er en av ætten. Maatte det gro dér, Deres kjærlige sinn strør sæd.«

Til disse Ord føjer vi nu i denne Stund i dyb Ærbødighed og Hengivenhed Deres Venners og Menigheds inderlige Tak!

Lyksalig den Tunge i Menneskemund
 med Liv og Røst,
 som slaar sine Rødder i hjærtelig Grund
 til evig Trøst;
 som skinner af Lyset i Livets Ord,
 som gløder af Ilden paa Naadens Bord
 og skænker de Hjærter, som græde,
 Guds Fred og den himmelske Glæde.

A. E. Larsen.

Der er skønt ved Flensborg Fjord.

AARETS GANG

I igen er et travlt Skoleaar gaaet. Vi havde sidste Vinter det største Vinterhold, Skolen endnu har haft. Det har jeg kunnet skrive nogle Gange i Aarsskriftet, som mange af Læserne sikkert vil huske det. Men jeg synes ikke, vi havde Indtryk af, der var overfyldt. Det var nu ogsaa saadan et storartet Hold i alle Henseender, saa hvis en og anden har syntes, at der var lidt knapt med Plads, var det i hvert Fald ikke i mindste Maade at mærke. Stemningen var den helt rigtige fra først til sidst. Arbejde, Fest, Ture — — det blev alt sammen til den charmerende Helhed, der hedder en Højskolevinter.

I Sommer og nu i Vinter ligger Elevtallet paa 100, hvilket ogsaa er storartet. I Efteraaret har vi ombygget anden Etage af den gamle Hovedbygning. Vi har faaet det lækreste Bibliotek — med Borde, Stole, Tidsskrifthylder, Ovenlys etc. Og Eleverne holder af at sidde der. Der er fuldt Hus hver eneste Aften. Det er en Fornøjelse at kigge derop. De store Værelser, der var ved at blive livsfarlige, fordi Loftspudset ustandselig faldt ned, er blevet fuldstændig ombyggede med nye Vægge og Lofter. Der er blevet et Par flere; men til Gengæld er de alle blevet mindre, saa de nu er mere passende. Alt i alt har vi nu god Plads til 115 Elever. I samme Etage er der indrettet et dejligt Vaskerum med 8 Vaskesteder, Brusebad, tre W.C.-er, Mosaikgulv m. m. Endelig er der blevet lagt Flise gange gennem Gaarden og

»Velkommen til Højskolen ved Flensborg Fjord.«

ned til Havehuset, alle Værelserne — baade i Røde Hus og Havehuset — er blevet »fornyeede« ved Maling og Tapetsering, og i Foredragssalen er de to Stolper blevet fjernede. Alt i alt synes vi, vi har

Fra Foredragssalen.

Danskhold.

faaet gennemført en stor og saare tiltrængt Forbedring. Vi glæder os til at vise jer Resultatet, naar I kommer herved til Elevmødet.

Hele Ombygningen blev foretaget i Løbet af halvanden Maaned. Det er Rekordfart, og vi er Haandværkerne taknemlige baade for deres Kvalitetsarbejde og for deres Forstaaelse af, at vi *skulde* være færdige til November. Det blev vi ganske vist ikke helt, men dog nok til, at Vinterskolen kunde begynde.

Men tilbage til Vinterskolen 1947—48. Vi havde, som vi plejer, en

Den første Bestyrelse paa Besøg hos Mandøe.

Række offentlige Møder. I November talte Redaktør Tage Jessen. I December havde vi Besøg af Forfatteren Marcus Lauesen. Hans Foredrag varede nøjagtig 25 Minutter! Højskolelærer Poul Engberg, Askov, talte ved Januar-Mødet. Den 10. Februar var alle Eleverne med til Afstemningsdagen i et sønderjydsks Forsamlingshus. I Begyndelsen af Marts gav Organist Elmer og Frue os en lødige og interessant Musikaften, og sidst i Marts sluttede Møderækken med et Foredrag af Forfatteren Jørgen Bukdahl. Tilslutningen til Møderne var nogenlunde som vanligt, og Foredragssalen var hver Gang fyldt.

Turene begynder, som I ved, allerede den første Søndag med en Vandring gennem Skoven til Blaabærbakken og Karpedammene. — Traditionen tro prøvede vi Kræfter i Tre-Mand-høj, og da vi var blevet godt varme, konkurrerede Eleverne om, hvem der først kunde finde Vej tilbage til Skolen gennem det uoverskuelige Terræn. Alle blev reddede. I November sidste Aar hang Løvet endnu paa Træerne, saa vi oplevede Efteraaret i al dets Farvepragt.

Den næste Tur gjaldt Dybbøl og Sønderborg. Især Dybbøl er hvert Aar den store Oplevelse. Hvem glemmer Blikket ind i Historien og ud over det skønne, frodige Land med de dyre Minder!

I Aar kom Paasken saa tidligt, at vi ikke godt kunde slutte inden Paaskehelligdagene. Vi brugte saa Skærtorsdag til en udmærket Tur til Løgumkloster, Tønder, Rudbøl, Højer m. m. Lige inden vi tog hjemmefra, fik jeg desværre Meddelelse om, at min Mor laa for Døden. Jeg var saa med paa første Del af Turen og tog derefter op til min Mors Dødsleje. Det var paa høje Tid. Endnu var hun ved fuld Bevidsthed, men havde stærke Smerter, der kun forsvandt ved Indsprøjtninger, der saa til Gengæld gjorde hende døsig. Endnu kunde hun dog smile et godt og varmt Smil til mig, saa Ansigtet lyste op et Øjeblik, inden Smerterne paany lagde Skygge. Den nærmeste Familie var samlet, og vi sang nogle Salmer. Jeg lagde Mærke til, at min Mor især fik Hjælp af Verset:

Saa kast da al din Smerte
paa Herrens stærke Magt,
og haab, o haab, mit Hjerte,
vær trøstige, uforsagt!
Du er dog ej den Herre,
som alting raade bør,
Gud monne Sceptret bære,
og alting vel han gør.

Min Mor var født paa Grundtvigs Fødselsdag den 8. September og døde Langfredag Eftermiddag, 76 Aar gammel. Hun har somme Tider beklaget sig over, at hun ikke naaede at komme paa Højskole

i sin Ungdom. Nu naaede hun at blive min Elev i sin høje Alderdom, hvilket jeg tror var hende til stor Glæde. Og Glæden var ikke mindre paa min Side. Min Mor har slidt, som saa mange vestjydske Gaardmandskoner har gjort det. Aldrig har jeg set hende ledig. Hun følte det som noget af en Skam, hvis hun ikke altid havde noget i Hænderne. Arbejdede hun ikke i Huset eller — i sine yngre Aar — hjalp

Bertel og Bedstemor.

til i Høsten, strikkede hun, og hun blev en ren Virtuos paa dette Felt. Jeg husker en Januar Morgen fra min Studentertid. Jeg skulde af Sted til København efter en lang og dejlig Ferie paa den vestjydske Gaard. Jeg blev lidt skamfuld, da jeg opdagede, at min Mor havde siddet oppe hele Natten for at faa mit Tøj i Orden. Nu kunde jeg frisk og udhvilet med Bagagen i fin Orden drage over til Studierne og Studenterlivet og bruge en hel Del af mine Forældres slidsomt erhvervede Penge — mens min Mor som sædvanlig skulde i Gang med Dagens Slid.

Ved hendes Begravelse fremhævede flere Talere min Mors gode Smil. Det kendte alle i hendes Omgangskreds. Havde hun end nok saa travlt, var hun altid glad for Besøg, og hun havde altid Tid og Sind til at smile sit gode Smil. Hun bevarede det langt ind i Døds kampen, saa jeg kunde ikke lade være med at tænke paa Linierne: om den Fred med Liv og Aand, som Hjertet finder i Guds Haand, saa

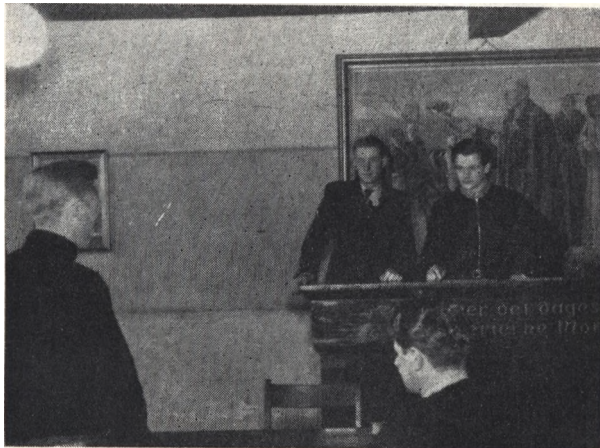
»— føler det end Dødens Pil,
det værger sig kun med et Smil.«

Haandarbejde.

Ja, min Mor betød meget i sin Kreds. Hun var det samlende Midtpunkt. De, der kendte hende, ved, at en stor Plads blev tom ved hendes Død.

Vi (min Kone og jeg) tog lige fra Dødslejet hjem til Afslutningshøjtideligheden for vore Elever. Det kunde naturligvis ikke undgaas, at min Mors Død satte Præg paa min Afskedstale. Jeg følte en Sindets Lettelse ved netop i denne Situation at kunne tale ud til mine Elever. Tak, fordi I tog det saa smukt.

Diskussion.

For mit eget Vedkommende fik Skolelivet et Par Afbrydelser i Vinteren 1947—48. I November var jeg en Uge paa Sygehuset, og i Februar var jeg en Uge Gæstelærer paa den svenske Højskole Sigtuna. Imens gik Skolelivet herhjemme sin rolige og støtte Gang, hvilket maaske er det bedste Vidnesbyrd om, at det store Elevhold var faldet godt til og helt igennem var præget af den rette Aand. — Jeg havde en dejlig Uge paa Sigtuna — i herlige Omgivelser og i Samarbejde med storartede Mennesker. Jeg havde den Glæde at blive bedt med til Elevernes smaa private Fester. Iøvrigt havde jeg nok at

De tre Sydslesvigere i »Rønshoveddragter«.

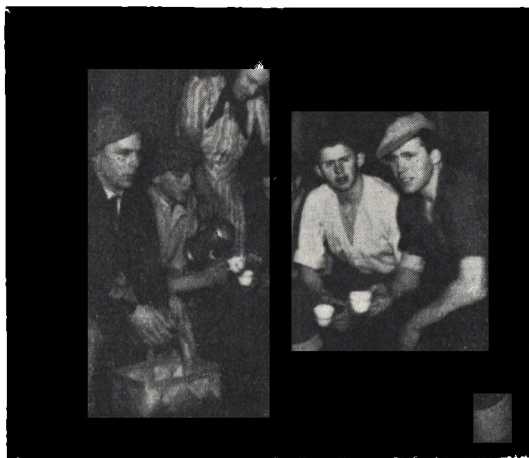
gøre. Jeg holdt 5—6 Foredrag og havde desuden en Mængde andre Timer. Den overmaade elskværdige, men lidt drilagtige Sigtuna-Rektor havde arrangeret det saadan, at jeg hver Dag skulde begynde mine Timer Kl. 7. Sigtuna har Elever fra mange forskellige Nationer. Sidste Vinter var der saaledes 8—9 Tyskere blandt de lidt over hundrede Elever. Jeg var noget spændt paa, hvordan de vilde tage mit Foredrag om Sydslesvig. (Rektor havde indskærpet mig, at jeg allerhøjest maatte holde eet Foredrag om det Emne. »Sydslesvig hænger alle Danskere langt ud af Halsen,« paastod han.) Efter at jeg havde udredet Problemet efter Evne, sagde en af Tyskerne: »Ja, vi tror nu, Sydslesvigproblemet er langt mindre indviklet, end De gør det til. Vi tror, det kan samles i det ene Ord: Flæsk!« Jeg spurgte i al Fredsmøgelighed, hvor de vidste det fra. Hvis de ikke byggede paa andet end Formodninger, var det vel rigtigst at lade Tiden dømme. Ja, men hvis nu ogsaa Flygtningene stemte for Danmark. Ja, saa skulde vi naturligvis ikke tage dem. For os var Sydslesvig kun den hjemmehørende Befolkning. Og hvad med Modersmaalet, var det ikke

Festaften.

Hjertesproget, og talte Sydslesvigerne ikke Tysk? Jo, men indtil 1800 taltes der Dansk til Danevirke. Naar Mennesker af dansk Slægt kunde gaa over fra Dansk til Tysk og derefter blive anerkendt som Tyskere, saa kunde de vel saa meget bedre gaa over til Dansk, naar de selv ønskede det, og saa blive anerkendt som Danskere, naar de ellers holdt fast ved deres Beslutning og tog dens Konsekvenser.

Jeg ved ikke, om de blev overbevist, men de kom i hvert Fald til

Dialektaften.

Lolland-Falstringerne var naturligvis paa Røcarbejde.

Dialektatten.
Sjællænderne viste Træk fra Frihedskampen 1940-45
og i Svend Gønges Tid.

at se og tænke over Spørgsmaalet ud fra en anden Synsvinkel, end de var vant til, og jeg havde den Glæde, at de tyske Elever, da jeg skulde rejse, gennem en særlig Deputation overbragte mig en særlig Tak for den Uge, jeg havde været sammen med dem — med en speciel Tak for mit Foredrag om Sydslesvig!

Det var en dejlig Uge, og selve Rejsen med Nordekspressen er

Dialektatten.
Vestjyderne (Ribe Amt) omkring et underligt Fabeldyr.

Lærerkredsen.

ogsaa en interessant Oplevelse. Dette Tog er i sig selv et Stykke dirrende Europa, hvor man træffer mange mærkelige og interessante Mennesker.

I den sidste Del af Vinteren havde vi som forrige Aar en interessant Dialektaften. Især Fynboerne og Ringkøbing Amt havde gode Ideer og gode Typer. Iøvrigt havde vi mange fornøjelige Lørdag-aftener, og de to særlige Festaftener — til Jul og Fastelavn — lyser sikkert stadig i Mindet hos dem, der var med. De laa i det høje Niveau, som vi gerne vil have skal præge Rønshovedfesterne. »Høj-

Kattekongeparret.

Bestyrelse.

skolen skal gøre den danske Ungdom glad paa en skikkelig Maade,« siger Grundtvig. Det Maal naas nok bedst, naar Arbejde og Fest bliver en Helhed, og Lærere og Elever i det hele taget kan dele alt med hinanden. Det kunde vi i Vinteren 1947—48.

Vi aflagde som tidligere Aar et Par fornøjelige og lærerige Besøg paa Buskmose og paa Rønshoved Børnehjem. Vi er vore Værter der meget taknemlige for, at vi stadig maa komme.

Den milde Vinter betød bl. a., at Badningen i Fjorden for de modige kunde gennemføres fra November til April. Men var Vinteren mild, blev Sommeren til Gengæld temmelig kold. Den 3. Maj, da de 100 glade Sommerpiger tog Skolen i Besiddelse, var Vejret dog smukt

Sommerpigerne fester.

og rart, og det gode Vejr holdt sig nogenlunde Maj Maaned ud. Det var i Aar den bedste Sommermaaned. Det havde sine Fordéle. Vi kunde begynde Badningen og Svømmeundervisningen tidligere end nogen Sinde og kunde i det hele taget nyde Foraaret i de smukke Omgivelser og komme godt i Gang, uden at de tynde Sommerkjoler blev Aarsag til de sædvanlige Forkølelser. Men hvad Vejret angik, blev Juni og Juli lidt af en Skuffelse. Er der en Naturlov, der siger,

Bussi, Bülow og Ras i Sommerhumør.

at Vinteren skal være streng, for at Sommeren kan blive varm? Heldigvis giver vor Beliggenhed os Mulighed for rigtig at nyde hver eneste Solskinsdag, ja næsten ethvert Solstrejf, saa det blev alligevel til mange skønne Dage.

Den 5. Juni deltog vi i det store Dybbølstævne, der desværre skæmmedes af daarligt Vejr og deraf følgende ringe Tilslutning. Den 15. Juni besøgte vi vore gode Venner i Egersund. Hvid holdt Foredrag, og vi fik en god Genforeningsfest ud af det. Den 23. Juni var vi i Ellehus. Hele Flokken var indkvarteret hos Befolkningen, og vi mødte som tidligere den største Gæstfrihed i de sønderjyske Hjem. Vi er Ellehus-Hjemmene taknemlige for den Oplevelse, dette Besøg er for Sommerskolen, og retter en særlig Tak til Lærer Alfred Jensen, der staar for det store Arrangement. Ved Sammenkomsten i For-

I Spisesalen.

samlingshuset læste Bülow og Kirsten Dahlsgaard Heibergs uopslidelige »Nej«, og jeg holdt senere Tale ved Baalet. Iøvrigt benyttede vi naturligvis Lejligheden til at se os om paa Vesteregnen, der taler sit eget ejendommelige Sprog.

Og saa kom Elevmødet — Sommerens store Oplevelse. Fem—seks Hundrede gamle Elever deltog i Stævnet, der varede fra Lørdag

»— vi former os selv, mens vi former vort Ler.«

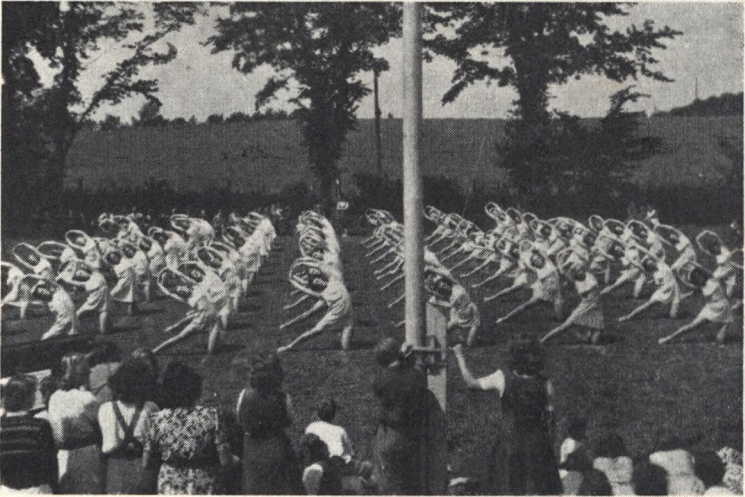
Paa Plænen.

Aften til Tirsdag Morgen. Lørdag Aften talte Mandøe. Søndag Formiddag prædikede Aage Møller i Gymnastiksalen. Desværre kunde han ikke holde Foredrag om Eftermiddagen, fordi Lægen havde forbudt ham at anstrenge sig for meget. Men vi var glade for, at han kunde prædike for os. I lang Tid havde vi maattet savne ham til Skolens Gudstjenester paa Grund af hans Hjertesygdom, og det følte vi alle som et Savn, selv om Flemming Møller er flink til at komme, naar hans Far er forhindret.

Søndag Eftermiddag var der Gymnastikopvisning. Hvid og jeg holdt Foredrag, og om Aftenen opførte Lærere og Lærerinder Drachmanns »Der var engang —«. Det var en stor Opgave, og vi sled meget med den, uden at vi selv var tilfredse med Resultatet. Men da vi opførte Stykket for vore gamle Elevers store og velvillige Skare i det luneste Sommervejr, gik det over al Forventning. Mandøe som Prinsen, Bülow som Casper Røghat og Kirsten Dalsgaard som Prinsessen trak det store Læs, og Drachmanns fine Poesi kom virkelig til sin Ret.

Dagen efter holdt Rasmussen og Bülow Foredrag om Formiddagen, og om Eftermiddagen oplevede vi en herlig Sejltur paa Flensborg Fjord. Vi havde faaet fire af Marinens Inspektionsskibe stillet til Disposition, saa vi var en hel Konvoj. Det var en vidunderlig Tur, som jeg tror alle Deltagerne vil huske. Elevmødet sluttede Mandag Aften paa Slaget 12 med Fyrværkeri og Baal ved Stranden.

Søndagen efter var det Forældredag. Omkring 100 Forældre

Gymnastikopvisning.

havde fulgt Indbydelsen, og vi havde en hyggelig og fornøjelig Dag med Gymnastikopvisning, Foredrag og endnu en Opførelse af »Der var engang —«. Denne Gang var Vejret desværre knap saa godt, og det blev ikke helt saa vellykket som til Elevmødet.

I Slutningen af Juli havde vi et overordentlig vellykket Besøg af Rektor Sahlin fra Sigtuna. Ham vil vi gerne se her igen.

»Der var engang —«.

Prinsen og Casper Røghat.

Sommerskolen sluttede denne Gang med en Udenlandsrejse til Holland. Nu har vi saa mange Gange forgæves forsøgt at faa Lov til at komme til Sydslesvig. Kunde vi nu komme til Holland, var der jo ogsaa Mulighed for et lille Besøg i Sydslesvig.

Da vi luftede Planen for Eleverne, var alle straks meget interesserede. Vi klemte Prisen ned til det mindst mulige, og 90 meldte sig som Deltagere. Efter store Forberedelser, hvorved Mandøe trak Hovedlæsset, var omsider alt i Orden, og vi kunde starte paa vor Udenrigsfærd den 27. Juli Kl. 6 om Morgenen.

Aftenen i Forvejen havde vi holdt Afslutningsfest. — De faa,

Prinsessen og Prinsen.

Elevmødet. Sejlturen.

der ikke kunde komme med, maatte vi jo desværre tage Afsked med. De stod og vinkede, da vi i vore store Rutebiler svingede om Hjørnet ved Brugsen, forbi »Vandtaarnet«, paa Vej ud mod den store Verden.

At faa 90 Mennesker gennem Pas- og Toldkontrol er desværre en omstændelig Affære i Europa i Dag. Det kostede os alt i alt adskillige Timer, og det er ærgerligt, naar man kun har fem Døgn til Raadighed. Hen paa Formiddagen rullede vi dog ned gennem Syd-

Rektor Sahlin har været i Fjorden.

Tyskland i Dag.

slesvig, gjorde korte Ophold ved Sankelmark og Isted, passerede Ejderen og oplevede nu for Alvor det krigshærgede Europa. Hamborgs og Bremens Ruiner fortæller stadig om rystende Tragedier. Paa de øverste Sten i Ruindyngerne staar stadig Kridtkors, der fortæller, at alle Ligene endnu ikke er draget frem. Genopbygningen af Husene er kun lige begyndt og synes egentlig paa Forhaand komplet uigennemførlig. Det var lettere at flytte hele Hamborg end at fjerne dens Ruiner og bygge op igen. I Nordvesttyskland var alle Broer sprængt. Nødbroer var sat i Stedet, men de var temmelig skrøbelige, og Plankerne raslede, naar vi kørte over dem. Over Flo-

Vi holder Rast ved en tysk Kro. (En Sodavand for en Cigaret.)

Folkehøjskolen »Allardsoog«.

den Ems maatte vi benytte Færge. Her var ingen Nødbro, og kunde skaarede Bropiller ragede op af Flodvandet. Alt i alt sinkede det os en Del, og vi naaede ikke til den hollandske Grænse før ved 20-Tiden, og inden vi var kommet flot af Told- og Pasrevision, var Klokken blevet 24. Vi havde derfra 50—60 km til den hollandske Højskole, vi skulde besøge. I Sommernattens bløde Mørke kørte vi gennem det flade Frisland ad ikke særlig fremragende Veje. Først et godt Stykke ud paa Natten naaede vi Højskolen »Allardsoog«, hvor Rektor m. fl. endnu var oppe for at tage imod os. Vi fik straks Indtryk af, at vi var velkomne. I Skolens Spisestue stod den dejligste dampende Suppe og ventede paa os. Der er vist ikke mange af os, der før har prøvet at spise til Middag Kl. 4 om Natten, men nu fik vi saa ogsaa prøvet det, og som vi spiste! Rektor van der Wielen bød os velkommen i en kort Tale, og saa fik vi anvist vore Sovesteder og sov lige til Kl. 10—11 næste Formiddag. Efter et solidt Morgenmaaltid samledes vi i Skolens Foredragssal. Her fortalte Rektor for os om Holland og den hollandske Folkehøjskole og afslørede et udmærket Kendskab til Grundtvig og Kold, ikke mindst til den sidste. Holland er et af de tættest befolkede Lande i Verden. Befolkningen, der er paa ca. 9 Mill. Mennesker, deler sig religiøst i tre næsten lige store Dele: Katolikker og reformerte omfatter hver en Tredjedel. Resten er Lutheranere eller tilhører forskellige, mindre omfattende Kirkesamfund. Befolkningstallet øges hastigt, hvilket haade skyldes Hjemmenes store Børnetal og den høje Gennemsnitsalder (70 Aar). Især Katolikkerne faar mange Børn. 42 % af Skolebørnene stammer fra katolske Hjem. De tre religiøse Grupper (Katolikker, Reformerte og »de andre«, der ogsaa kaldes Humanisterne) har hver deres Skoler, som det offentlige betaler. Der er saa-

ledes den bedste Overensstemmelse mellem Forældrenes aandelige Indstilling og de Skoler, hvortil de sender deres Børn.

I Øjeblikket har Holland endnu sine store Kolonier i Østindien, men det vil ikke vare ved. Om 25 Aar, mente van der Wielen, er den hvide Mands Indflydelse i de oversøiske Lande forbi. Endnu har Holland store Indtægter af sine Kolonier, men ogsaa store Byrder. Den hollandske Hær i Indonesien er paa 200,000 Mand. Hver Soldat har 2½ Aars Værnepligt. Naar Kolonitiden er forbi, maa der

Rektor van der Wielen forklarer.

søges andre Veje for at ernære den store Befolkning. Industrien skal fordobles inden 1952. Nye vældige Arealer skal indvindes ved Inddæmning, og desuden udvandrer en Mængde Hollændere til Canada, U. S. A. og Frankrig. De hollandske Udvandrere tælles i Titusinder. En stor samlet Udvandring har fundet Sted til det folkefattige Frankrig, hvor der — lige Syd for Paris — er oprettet en særlig hollandsk Højskole, der har den særlige Opgave at formidle Hollændernes Overgang til at blive gode Franskmænd. I selve Holland er der 7 Højskoler — een i hver af de syv Provinser. De er blevet til gennem to Nødsperioder i Hollands nyeste Historie. Den første indtraf med Krisen i 1931, da en Mængde hollandske Landmænd maatte gaa fra deres Gaarde. Den anden indtraf i Krigen 1940—45. Siden 45 er

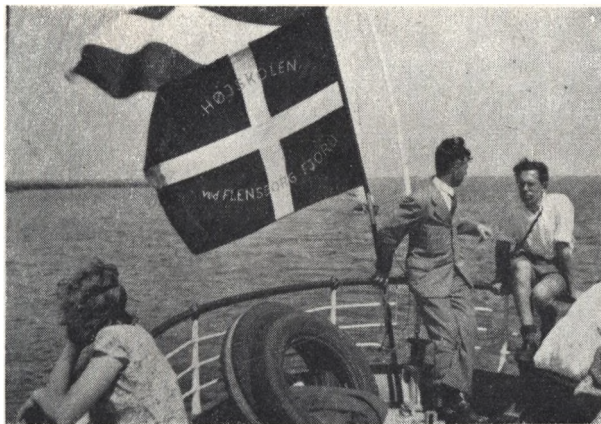
Folkehøjskolen »Bergen«.

Højskolearbejdet for Alvor kommet i Gang. Men Højskolen i Holland kan ikke holde Vinter- og Sommerskoler som i Danmark. Der er kun Tid til korte Kursus. Her spiller den lange Militærtjeneste naturligvis ogsaa en Rolle. Men Tilslutningen og Forstaaelsen er stadig stigende. I 1945 var der 3000 Højskoleelever, i 1946 6000 og i 1947 12,000. Der kommer lige mange fra Land og By og lige mange Karle og Piger. Et stort Problem var Katolikkernes Stilling. Vilde de tillade deres unge at komme paa Skoler, hvor man frit tog Stilling til alle Spørgsmaal? De katolske Biskopper var imod. Men de katolske unge kommer.

Hver Skoledag begynder med praktisk Arbejde, hvori alle deltager. Iøvrigt gaar Dagen med Foredrag og Samtaler. Familielivet er et af de store Emner. Vi søger at bygge Kløfterne over, sagde van der Wielen. Vi vil se Tidens Problemer som Hollændere og som Mennesker. Det er vort Syn, at jo dybere Mennesket selv er, desto mere trænger det til Fællesskabet med andre. Vi bekæmper den moderne Tendens til Isolation — religiøst, fagligt og mellem By og Land.

Den hollandske Højskole søger utvivlsomt at finde sin egen Form, afstemt efter Folkets Trang og Vilkaar, og gør Ret deri. Vi skal da heller ikke forsøge at kopiere de hollandske Former, men kan nok lære af dem. Ejendommeligt var den stærke Samføling og det nære Samarbejde mellem samtlige hollandske Højskoler. De arbejdede udefra set ganske som en Helhed.

Om Eftermiddagen kørte vi en Tur i det ejendommelige friske Landskab, hvor Kanalerne alle Vegne fulgte Landevejen. Hvilke Græsmarker! Skønne og fyldige som Plæner, uden Tidsler eller Ukrudt af nogen Art. Adskillige frisiske Bønder har overhovedet

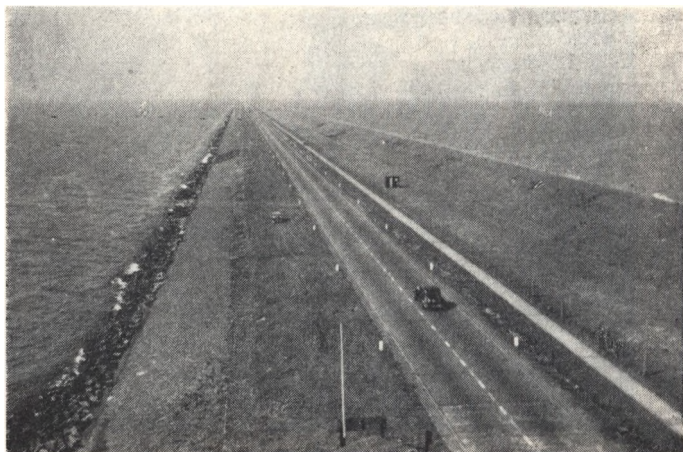

Vi sejlede under Dannebrog.

kun Græsmarker til deres Gaarde. Hø og Ensilage er saa Vinterens Foder. Mange Steder i Kanalerne ligger der Baade, der bruges til Beboelse Aaret rundt. Bliver man ked af Omgivelserne eller Nabskabet, kan man blot sejle sit »Hus« et andet Sted hen. Endog Restauranter ligger forankrede i Kanalerne.

Sidst paa Eftermiddagen fik vi et forfriskende Bad i et stort Friluftsbad. (Det var jo i Sommerens eneste virkelig varme Dage, vi foretog vor Rejse.) I Friluftsbadet var der Masser af Mennesker, og Vandet var som Mælk, men forfriskende var det trods alt. Om Aftenen optraadte vore Gymnaster, ca. 80 ialt. Vi var naturligvis spændte paa, hvordan det vilde gaa, om der vilde komme nogen Tilskuere o. s. v. Der kom ca. 1000, hvilket baade vore Værter og vi var svært tilfredse med. Jeg holdt først en lille Tale paa Tysk, hvorefter vore Gymnaster viste deres Kunnen. Vore flinke Piger høstede stort Bifald og blev meget rost i de hollandske Blade. Aftenen sluttede med, at nogle af Pigerne dansede Folkedans, iført Nationaldragter. Det var en udmærket Aften, som vi alle var glade for.

Den 29. Juli sejlede vi 5—6 Timer gennem Frislands Kanaler og Søer. Vi besøgte bl. a. Verdens største Pumpestation. Jeg tror, vi alle syntes, denne Sejlture var den herligste Oplevelse paa hele vor Hollandstur. Efter Sejlturen besøgte vi en hollandsk reformert Kirke. Her var Prædikestolen anbragt midt i Kirken, mens Døbefonten næsten ikke var til at faa Øje paa. Et almindeligt Spisebord brugtes ved Altergang. Iøvrigt var der ikke nogen Art af Prydelser, kun de nøgne røde Murstensmure. Den reformerte Kirke skyr al ydre Pragt og lægger Vægt paa Prædikenen som Gudstjenestens Midtpunkt, hvor vi i Stedet vilde fremhæve Daab og Nadver.

Zuider-Dæmningen.

Den 30. Juli kørte vi en mægtig Tur over den vældige Dæmning tværs over Zuidersøen. Den er 30 km lang og i høj Gråd imponerende. Under Krigen blev den gennembrudt, og vældige Arealer blev oversvømmede. Mængder af Huse og Landsbyer skylledes bort. Kun de højeste Hustage blev staaende, hvor Tømmerkonstruktionen var tilstrækkelig stærk. De rager endnu op som en Slags mærkelige Paraplyer over det i dobbelt Forstand genvundne Land. Iøvrigt er

Til Ostemarked.

Ved Forstadsteatret.

ikke blot det overskyllede Omraade paany blevet afvandet, nye vældige Arealer vindes ind, paa 40,000 og 100,000 ha. Og den indvundne Jord er uhyre frugtbar. Jo, Hollænderne er i Sandhed i Gang med Genopbygningen.

Vi besøgte ogsaa det historiske Ostemarked i Alkmaar, hvor man stadig har bevaret de gamle, farverige Traditioner. Efter et kort Ophold paa Folkehøjskolen Bergen, hvor vi spiste Frokost, rullede vi omsider ind i Amsterdam, forbi det kongelige Slot, der virker kolossalt, men lukket. Man mindes om det hollandske Imperium. Paa Rigsmuseet saa vi Rembrandts vældige Billeder. De var alene Turen værd. Længe kunde vi desværre ikke dvæle i den berømte Mands Selskab. Vi maatte videre for at kunne naa hjem næste Dag.

Da vi kom forbi et Friluftsbad, kunde vi trods alt ikke modstaa Fristelsen til at tage en lille Afsvaling. Hvor vi nød det i det varme Vejr! Her satte jeg desværre mit Ur til. Men jeg fik det tilsendt otte Dage efter Hjemkomsten i fuldstændig uskadt Stand. Saadan er Hollænderne altsaa.

Men vi havde ødslet med vor kostbare Tid. Mørket begyndte at sænke sig. Vi var efterhaanden klar over, at vi ikke kunde naa Stedet, hvor vi efter Bestemmelsen skulde tilbringe vor sidste Nat i Holland. Vi maatte se at finde et Sted, hvor vi kunde overnatte. Men hvordan finde Plads til næsten hundrede Mennesker? Ad mærkelige Veje lykkedes det os at finde et Forstadsteater uden for Utrecht, hvor det flinke Direktørpar tillod os baade at spise og overnatte. Vi fik dækket Bordene (det var et Serveringsteater), satte os i de bekvemme Lænestole og fik Øl og Sodavand til Klemmerne. Til sidst hittede den elskværdige Direktørfrue endda paa, at vi skulde

Krigergravene ved Arnhem.

have gratis The. Den fik vi, og den smagte. Aldrig i mit Liv har jeg faaet saa herlig en The. Saa lagde vi os til at sove. Alle Pigerne sov i 1. og 2. Parket, et Par Stykker flottede sig endda med Orkesterplads. Vi Mandfolk sov paa Balkonen. Selv fandt jeg mig en aaben Balkon ud i det fri. Der laa jeg dejligt og faldt i Søvn, i egentligste Forstand med Blikket vendt mod Stjernerne. Næste Morgen Kl. 6 startede vi paa Hjemturen. Vi gjorde Ophold i Arnhem og saa den smukke og gribende Krigerkirkegaard, hvor 1728 Englændere ligger begravet. Den 23. September 1944 foretog Englænderne et vældigt Faldskærmsangreb bag de tyske Linier. 10,000 Englændere kastedes ud med Faldskærme. Af dem blev næsten 2000 dræbt. Mange af dem, inden de naaede Jorden. 3000 blev taget til Fange, og 5000 slog sig igennem de fjendtlige Linier og forenede sig med deres egen Hovedstyrke. Arnhem blev en Tragedie, men ogsaa et Vidnesbyrd om engelsk Kampmod og Offervilje.

Kl. 7 næste Morgen var vi i Krusaa. Vi havde altsaa kørt næsten uafbrudt i 25 Timer. De tyske Ruindynger var gledet forbi os som Skygger. Men nu stod Solen rund og rød over Flensborg Fjord. Her var alligevel skønnere end i Holland. Da vi passerede Bakken lige inden skolen, konstaterede vi med en vis Overraskelse, at det var den største Højde, vi havde været ude for paa vor 1680 km lange Rejse.

I Løbet af Formiddagen tog vi Afsked med hinanden. En herlig Tid var forbi. Men i Mindet ejer vi det altsammen. Lad det styrke os i den Hverdag, der til syvende og sidst skal vise, om vi har været paa Højskole paa rette Maade. Der skal vi vor Prøve staa.

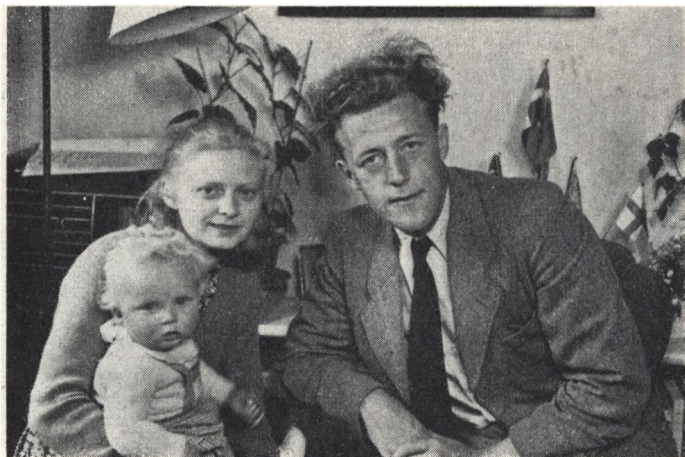
Solveig gi'r en Haandsrækning.

Umiddelbart efter Elevernes Afrejse begyndte Grænselandsstævnet. Det var i Aar knap saa godt besøgt som tidligere. Der var ca. 80 Deltagere. Indholdsmæssigt var det fuldt paa Højde med tidligere Stævner. Jepsen-Christensen gav os som sædvanlig god og saglig Orientering. Pastor N. P. Nielsen, Højer, tog os paa Besøg i Hjem langs Grænsen. Tage Jessen førte vor Viden om Sydslesvig a jour. Og Bertel Dalgaard diskuterede med os, saa det var en Lyst. Jeg tror, det glædede os alle, at Bertel Dalgaard saa uforbeholdent erklærede, at han med Lidenskab vilde gaa ind for Sydslesvigs Sag. Flytningene maatte fjernes, og Holsten skilles fra Sydslesvig. Paa Søndagens offentlige Møde gav Redaktør L. P. Christensen os et gripende Indtryk af Kampens og Modets Land, mens Dr. Emil Vermehren redegjorde for sit — overraskende — Syn paa den nationale Omsindelse.

Vore Ture i den skønne Egn havde vi ogsaa i Aar megen Glæde af. En af Turene blev særlig dramatisk, fordi en af Deltagerne traadte i et Hvepsebo. Det viste sig, at Redaktør Tage Jessen i særlig Grad havde Hvepsetække. Vi glædede os ogsaa i Aar over Assistent J. Chr. Laursens inspirerende Nærværelse. Han kan til næste Aar fejre 5-Aars Jubilæum som Deltager i Grænselandsstævnerne.

Efter Grænselandsstævnet fulgte Santalmissionens Sommerlejr. De har været her før, men vi var i Aar særlig glade for deres Besøg. I sidste Halvdel af August havde vi Lejrskoler fra Esbjerg. Vi glæder os over, at den store, travle By har saa stor Interesse for Egnen og Forholdene hernede.

I Begyndelsen af September holdt vi Efteraarsnøde. Desværre er

Niels er spekulativ.

vore gamle Elever vist endnu ikke blevet klar over, at de er meget velkomne ogsaa ved denne Lejlighed. Det er især Meningen, at de, der ikke kan komme til Sommerelevmødet, til Gengæld kan benytte denne Lejlighed til at opleve Skolen paany og træffe gamle Kamerater. Kom til næste Aar!

Mødet indlededes Lørdag den 4. September med et Foredrag af Færingen Haraldur Geyti. Han talte om det færøske Problem og viste en smuk Færøfilm. Søndag Formiddag prædikede Flemming Møller. Om Eftermiddagen var der Foredrag af Forstander Frede Terkelsen, Danebod, og mig. Om Aftenen underholdt Forstander Demuth og Frue, Nordborg. Mandag Formiddag talte Hvid og Mandøe, Mandag Eftermiddag bød paa Foredrag af Forstander Arnfred, Askov, og Folketingsmand Erik Appel. — Mødet sluttede Mandag Aften med Oplæsning af Lærer Niels Mandøe, Lind, og Højskolelærer Mandøe, Rønshoved. — Tilslutningen var som Helhed over Forventning. Alle Eftermiddagsmøderne var særdeles godt besøgt. Endnu en Esbjerg-Lejrskole efter Efteraarsmødet — saa var omsider Skolens Sommer- og Efteraarsprogram afsluttet, og Haandværkerne kunde rykke ind. Men dette Arbejde har jeg omtalt andetsteds.

Lærerkredsen var i hele det forløbne Aar den samme som de foregaaende Aar, og Samarbejdet var som sædvanlig det bedst tænkelige. I Efteraaret rejste imidlertid Aage Rasmussen og Bülow. — Rasmussen skal være Førstekraft paa Højskolen i Sydslesvig, naar den engang bliver Virkelighed, og Bülow er blevet Lærer i de særlige Højskolefag paa Gerlev Idrætshøjskole. Vi var kede af at skulle af

Vore raske Hjælpere.

med dem og siger dem vor hjerteligste Tak for deres Indsats her. Tak for Dygtighed, Kammeratskab og Loyaltitet. De fyldte deres Plads i Arbejde og Samvær, og jeg ved, Rønshoved ogsaa stadig har en Plads i deres Hjerte. Naar de ikke kunde blive her, skyldes det, at de begge gerne vilde giftes, og vi kan desværre ikke have flere end to gifte Lærere ved Skolen.

Den 1. Oktober var hele Lærerstaben og adskillige gamle Rønshovedelever med til Toves og Ras' festlige Bryllup i Guldager. Bülow har endnu ikke faaet omplantet sin Annemor fra Norges barske Fjelde til Sjællands rige Græsgange. Men det sker nok til Foraaret.

Kirsten Dalsgaard er i Vinter Lærerinde paa Faarevejle Fri- og Efterskole. Hun har nok at gøre, men er glad for sit Arbejde.

Som ny Lærer har vi i Vinter faaet Landbrugskandidat Niels Mortensen. Han har foruden Landbrugsfag ogsaa Dansk, Regning m. m. Niels Mortensen har jeg haft som Elev paa Askov. Han har haft let ved at glide ind i Arbejde og Samvær.

Svend Kvisgaard (fra 1947—48) er Bestyrer af vort Landbrug, Karl Nielsen passer Haven. Som Køkkenchef fungerer Karen Lund (fra Vinteren 1945—46), og Else Olesen (fra Sommeren 1944) er stadig Privatstuepige m. m. Vore andre Medhjælpere har skiftet lidt, men alle Pladser har stadig været besat af gamle Elever. Vi er glade for alle vore Medhjælpere og paaskønner i høj Grad deres Indsats.

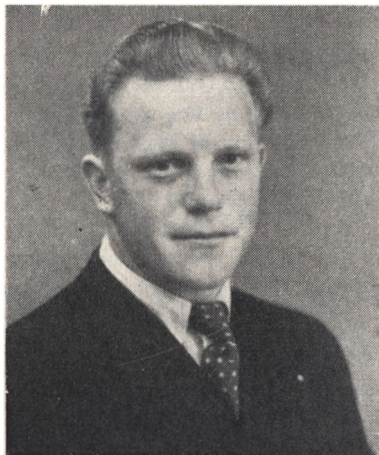
Ja, saa er det vist paa Tide, jeg slutter den lange Beretning. Som sædvanlig generer det mig, at jeg har faaet saa lidt med om det egentlige: det daglige Arbejde, Samværet ved Aftenkaffen og i det hele taget, Spørgsmaalene, vi tumler med, Oplevelserne, vi delte med hinanden — men selv en lang Beretning kan ikke faa alt med, sim-

pelthen fordi det vigtigste ikke kan beskrives, det skal opleves. Men jeg ved, mine Læsere vil forstaa mig. De vil læse mellem Linierne det, jeg ikke fik med, og mindes deres Højskoletids gyldne Dage.

Til sidst en hjertelig Tak til alle jer gamle Elever. Vor Skole staaer eller falder med jer. Vore nye Elever kommer næsten alle gennem jeres Anbefaling, og det er en sund Grundvold for en Skole. Mangfoldige er de Hilsener, vi faar fra jer gennem Aar og Dag. De varmer Hjertet. Tak for Tillid og Trofasthed gennem Aarene!

Og saa ønsker vi jer en rigtig skøn Jul sammen med jeres kære. Maatte det nye Aar bringe os virkelig Fred paa Jord og Guds Fred i vore Hjerter.

Jeres Agnete og Hans Haarder.

KRISTIAN KANSTRUP

F. 1. AUGUST 1927 — D. 25. JULI 1948

I Slutningen af Juli læste vi i Bladene, at en ung Dansker Kristian Kanstrup var druknet under et Ophold i Sverige. Vi frygtede straks, at det var vor gamle Elev fra sidste Vinter, der var Tale om, og det viste sig desværre at være Tilfældet. Hans Far og Mor skriver til mig i et Brev:

»Ja, det var jo haardt at miste Kristian, men vi skal jo tro, at det var Guds Mening, at det skulde ske, hvorfor, ja, længere kan vi aldrig komme. Kristian vilde gerne ud at se sig om, og det fik han ogsaa Lov til, og saa skulde det gaa saadan! Sammen med en Kammerat tog han til Sverige, og den 25. Juli cyklede han sammen med Kammeraten til Södertälje Havbad for at bade. Der var i Tusindvis af Mennesker paa Stranden. Da Klokken var 5, vilde Kammeraten af Sted, men Kristian var endnu ikke færdig til at tage hjem. Vejret var jo straalende. Vi regner med, at han har fået et Indebefindende ude i Vandet, og saa kan et Menneske jo drukne paa lavt Vand. Maaske har han haft et daarligt Hjerte, men han var ikke af dem, der talte om det, selv om der var lidt.«

Vi var meget glade for Kristian Kanstrup som Elev, og alle her-nede satte stor Pris paa ham som Menneske og Kammerat. »Hans lyse Smil lyste op i Flokken,« skriver en af hans Højskole-Kammerater. Det smerter os, at han ikke er mere, og vi har dyb Medfølelse med hans Hjem og hans kære. Æret være hans Minde. *H. H.*

GLIMT!

Jeg står, som så ofte før, med højskolesangbogen i hånden. Ud af den falder et stykke papir. »Skoleplan for Rønshoved Højskole« står der på det. Jeg lader blikket glide ned over felterne, og i tankerne går jeg tilbage til de fem vintermåneder, jeg tilbragte ved vor sydgrænse. Mange var de indtryk, vi fik. Nu stiger de frem i glimt, næsten som en hurtig kørt film: Den første aften, da vi samledes i foredragssalen. Forstanderens velkomst, sangen, alle de fremmede ansigter. Forvirringen, inden vi kom på rette plads. — Den første morgen. Vejret var klart og køligt. Vi stod nogle stykker ude i haven og så ud over fjorden over mod Sydslesvig. Nogle få fiskerbåde lå ovre under kysten, og en enlig damper var på vej udefter. Hvor var her smukt! Og fredeligt. Så blev stilheden brudt af klokken, og vi satte kursen mod spisesalen. Dagene gik, og inden vi egentlig vidste af det, var vi inde i rytmen, og julen nærmede sig med stærke skridt. Vi begyndte at studere køreplanen. Men inden juleferien kom den første samlede udflugt. Turen til Dybbøl og Sønderborg. Vi travede gennem skanserne, fik hele deres historie og samledes ved Dybbøl Mølle.

Det var en oplevelse at besøge disse historiske steder. Inde i møllen gik arbejdet for fuld kraft. Og af kværnenes durren og vingernes susen steg en følelse af, at her talte historien stærkt og manende til os. —

Vi læste pladen med verset: »Tvende gange skudt i grus«. Vi havde hørt det før. Men her, i begivenhedernes centrum, forstod vi det helt.

Slægter dø, men sproget binder.
Fremtid gror af dyre minder.

Nu føres grænsekampen ikke med våben, men den er stadig lige hård og lige nødvendig.

Inden juleferien havde vi den første store fest, og vi måtte erkende sandheden i sætningen: »Naar man kan arbejde sammen, kan man også feste sammen.«

Selv om vi var glade for at komme hjem og holde jul, så tror jeg

nok, glæden ved at komme tilbage til skolen igen efter nytår var lige så stor.

Tiden gaar hurtigt, når den går godt. De sidste tre måneder var væk, næsten inden vi vidste af det. Og dog havde de været så rige på indtryk. Der havde været nok af arbejde, men alligevel, eller måske netop derfor, var der også blevet tid til at feste.

Den sidste store udflugt før hjemrejsen, turen vestpå, blev et værdigt punktum for de fem måneder på højskole ved Flensborg fjord.

Vi vil sikkert alle huske Rudbøl. Den stride blæst ind over det flade land. De lave, næsten forkrøblede Huse, der ligesom skuttede sig og vendte ryggen mod vinden. Og grænsen. Grænsen, der går langs i Gaden og skiller land og rige, men også slægter.

De danske og tyske grænsevagter. Danskerne i deres solide påklædning og fuldt bevæbnede. Tyskerne i deres typiske og triste uniformer og kun bevæbnede med træstave. Nå, overløbere sydpå er vel også et ret sjældent fænomen.

Besøget ved Højer sluse. Vesterhavet lå så stille og tilsyneladende fredeligt. Kun en svag tone, som lyden fra en kraftmaskine, der blot venter på et tryk på startknappen for at gå i gang på højeste gear, lod ane, at her var kræfter, som man endnu ikke havde lært at tæmme.

Og Løgumkloster med den store, monumentale kirkebygning, der får en til at føle sig lille og afmægtig. Det må have været nogle dygtige folk, disse gamle bygmestre. En sjælden smuk arkitektur med en stræben mod himlen. Som en pegefinger, der maner det fortravlede nutidsmenneske til at søge mod det, der har større betydning end jordisk magt og anseelse, mod skaberen, er Løgumkloster kirke.

Den dag, vi rejste hjem, var vejret strålende. Det stod ærlig talt i det dybeste misforhold til vores sindsstemning. Det var svært at sige farvel til skolen, til forstander og lærere. Til kammeraterne. Til den smukke natur. Fjorden lå og blinkede i solskinet, næsten som den vilde sige: »Op med humøret, gamle ven! Jeg bliver jo, hvor jeg er. Her kan du altid finde mig.«

Nu er der selvfølgelig nogle, der vil mene, at det her med at tage på højskole, det kan være meget godt. Man har det jo rart. Man kan gå pænt klædt, og man bliver ikke snavset. Men derudover er der ikke mere at sige om den ting. — Ja, det er een side af sagen, men absolut ikke den væsentligste. Højskolen havde ikke kunnet bestå i hundrede år og stadig være en kæmpefaktor i dansk folkeliv, hvis det havde været dens eneste opgave.

Der er hvert år hundreder af unge, der tager på højskole i forvisning om, at de her kan få deres åndelige horisont udvidet, hvis jeg må sige det sådan.

De kundskaber, vi erhverver os på højskolen, giver ikke økonomisk gevinst. Gennem historien og litteraturen prøver højskolen at føre os til en klarere erkendelse af menneskelivets vilkår. Den største opgave, der er pålagt et menneske, er denne, at man gør sig klart, på hvilken måde man vil bruge livets gave. Om man vil misbruge denne gave eller bruge den sådan, at den bliver til gavn, ikke alene for en selv, men også for samfundet. Det gør ikke tilværelsen lettere at have været på højskole. Men det gør den større, rigere. Og har vi så blot fattet lidt af det, som der her blev givet os som hjælp til at leve et rigere, et lysere menneskeliv, da har vor højskoletid ikke været forgæves.

Erik Graugård.

DAGSØVELSE

1. Parvis — hopløb fr. (beg. m. udv. fod) 1—4, tohaandsf. sideløb 5—8.
2. St. doblt. rundsv. 3 g. 1—9, hurtig armstrkn. ud 10, p. 11—12, gent. 11—12, lille bagl. cirkelsv. 1—3, bøjn. ned m. fingersl. ude i g. 4—6, ds. 7—12, gent. 1—12.
3. St. armf. ud-op 1—4, hovedkast v.-h.-v.-fr. 5—8, 2 rygg. bagud 1—4, armf. ud-ned 5—8.
4. gangtaast. $\frac{1}{2}$ knæbøjn. 1, strkn. 2, dyb 3, strn. 4, knævipn. 5—7, strkn. 8.
5. Bøjlangsid. vridetræk (enk. armsv. ud mods. haand p. knæet) v. 1—3, udg. 4, d. s. t. h. 5—8.
6. Bøjlangsid. bøjn. fr. m. armløftn. t. armisseflt. 1, rejsn. t. udg. 2, d. s. 3—4, fældn. bagud 5—7, udg. 8.
7. Taast. 2 Mazurkahop 1—6, skr. fr. t. taast. still. m. armsv. fr.-op-ud-ned 7—12.
8. St. armf. ud 1—4, enk. armstrkn. op v. 5—6, h. 7—8, strkfletst. 4 armtræk tilb. 1—7, ud-ned 8.
9. Issef. 3 sidegyngn. t. v. 1—9, rejsn. og armstrkn. ud p. 10 p. 11—12, armsv. op m. høj rygbøjn. bagud 1—3, t. favn 4—6, d. s. 7—12.
10. Knæsidd. vridn. og bøjn. ned (armn. p. langs.) t. v. 1—2, strkn. t. bøjvinkelsidd. 3—4, d. s. t. h. 5—8, ned t. strækknæbüksidd. 1—2, løftn. t. strækvinkelsidd. 3—4, ned 5—6, udg. 7—8.
11. Rygligg. (benn. løftet o. g.) lille ottetalsving beg. t. v. 1—6, 2 vipn. 7—12.
12. St. lændegyng. m. armsv. fr. 1—3, tilb. 4—6, vinkelst. armf. fr. t. strækvinkelst. 7—12, lændegn. m. armsv. tilb. 1—3, fr. 4—6, ruln. op t. udg. 7—12.
13. St. armløftn. t. foldstill. v. fod tilb. t. højfremfaldst. vipn. 1—3, vipn. 4—6, vipn. og armsv. t. favn. 7—9, sækn. 10—12.
14. Rækkevis 6 sideløbstrin 1—6, 1 skr. fr. 7—8, d. s. mods. 1—6, 1 skr. bagl. 7—8.
15. Gang fr. m. enk. knæløftn. og hælhev. 1—2, fr. p. forst. fod 3—4.
16. Bøjllillebredst. vridn. t. v.-m. enk. armstrkn. skr. fr. af. h. 1, p. 2—3, vridn. t. h. m. ombytn. af arm. 4—6, sving t. v. og træk i still. 7—9, 10, udg. 11—12.
17. Knæst. bøjn. ned m. fingersl. ude i gulv 1—3, rejsn. og fingersl. p. sk. 4—6, d. s. 7—12, (armstrkn. op p. 10) fældn. bagud m. armf. t. ræk. 1—6, p. 7—9, rejsn. m. armf. t. ræk. 10—12.
18. St. armsv. ud-op t. strækspids v. fod t. taastt. 1—2, sidebøjn. t. v. 3—6, løftn. t. udg. m. armsv. ud-ned 7—8.
19. St. lændegyngn. m. armsv. ind 1—3, ud 4—6, rejsn. m. forl. rundsv. 7—12, knæbøjn. og slag i g. 1—3, rejsn. t. strækstill. 4—6, d. s. 7—12.
20. Parvis krogrygligg. spndbj. (senere m. fodskiftn.).
21. Parvis langsidd. hasestrkn. 1 mods. r. 2—3, d. s. 4—6, 7—9, ombytn. (tr. skiftev.) 10—12.

22. Rygmodhng. bensv. t. v. 1—3, t. h. 4—6, knæløftn. og vridn. t. v. 7—9, t. h. 10—12.
23. Krogsidd. issef. 3 ryggyngn. bagud 1—9, lille bøjn. fr. 10—12.
24. Parvis-løb fr. 1—12, ombytn. (yderste rundt foran d. inderste) 1—3, 3 løbetr. fr. 4—6, d. s. 7—12.
25. Løbespring over lav plint.
26. Gang m. efterskridt v. 1—2, h. 3—4, d. s. 5- 8. 8 fremadskridt.

BØRNE-DAGSØVELSE

1. Gang fr. m. klap 1—4, uden klap 5—8.
2. Favnst. armsv. ned (ind foran) 1, ud 2, fingersl. p. sk. 3, p. isse 4
3. Favnst. enk. knæløftn. m. klap under knæet v. 1, udg. 2, d. s. m. h. knæ 3—4.
4. Støtknæsidd. bøjn. t. knæbuksidd. 1—2, arm- og rygstrkn. 3—4, d. s. 5—8.
5. Støtknæsidd. 3 vridetrk. m. v. arm ude h. haand p. v. knæ 1—3, fr. p. 4, d. s. 5—8.
6. Rygligg. enk. knæløftn. m. hovedbøjn. fr. v. 1, sækn. 2, h. 3—4, doblt. løftn. 2 g. 5—8.
8. Fremligg. (hænd. u. p.) rygbøjn. bagud m. vrdn. t. v. 1, sækn. 2, t. h. 3—4, 2 g. op-ned 5—8.
9. Bøjbredst. sidebøjn. v. 1, h. 2, t. v. m. 3 smaa slag mod b. 3 og 4, d. s. mods. 5—8.
10. Bøjbredst. Bøjn. ned m. vridn. og fingersl. i. g. ved v. f. m. h. haand 1, udg. 2, t. h. 3—4, bøjn. ned m. fingersl. ude i g. 5, udg. 6, d. s. 7—8.
11. Dyb knæbøjn. m. hænderne i g. og v. fod bagud 1, h. fod tilb. 2, hop fr. t. hugsidd. 3, gyngn. i still. 4.
12. Høpløb (gadedrengeløb) ned langs egen række.
13. Ribbeøv. 1. Strækknævinkelsidd. skulderstrkn.
 2. Krogrygligg. brystløftn.
 3. Traphængst. benombytn. (cykling).
 4. Benopslag mod ribben.
 5. Modhæng. benn. bagop- armgang nedad.
14. Enk. knæløftn. og armf. fr. 1—2, armsv. ned-ud 3—4, p. 5—6, sækn. 7—8.
15. St. bøjn. ned m. slag foran fødd. 1, rejsn. 2 p. 3, d. s. 4—6, 7—9, armløftn. t. favn og fingerknips 10, hop m. $\frac{1}{4}$ vend. 11, p. 12.
16. Langsidd. roning.
17. Hop m. taastt. t. s. 1, fodslag mod mods. knæ 2, fjedrehop 3—4.
18. Ligevægtsg. p. bænk eller bom.
19. Brystv.sidespring o. bænk eller bom.
20. Højdespring — 3 skr. tilløb.
21. »Den toppede høne«.
22. Gang m. armf. ud 1—2, ned 3—4.

Her er lidt, I kan more jer med. Det er morsomt, der er så mange af jer, der er i gang med at lede gymnastik.

Tag fat med friskt mod — og held og lykke till!

Mange hilsener til jer alle med ønsket om en god jul og et godt nytår.

Mariane.

SYDSLESVIG

Vor gode Ven Ejnar Hove har sendt os denne Sydslesvigsang, skrevet af Pastor N. A. Jensen, Aabenraa. »Disse Vers gaar jeg tit og nynner paa,« skriver han, »de er for gode at holde for sig selv.«

Du gamle Land imellem tvende Have,
med tusind Minder gemt i Kæmpegrave,
fra Sankelmark til Lyrskov, fra Sli til Frederiksstad,
hvor Thyra bygged' Virke, Ansgar Guds Kirke glad,
Grænseland, rigt paa Sorg og Glæder,
Nederlag, stundom ogsaa Hæder —
Gamle Land.

Du Land, som Moder Dan behandled' ilde,
da brat hun lukked' Modersmaalets Kilde,
og lænked' dig til Holsten med Tysk som Kirkesprog,
ja, bød ukendte Tungemaal selv liden Skolepog.
Danmark — selv smittet af det tyske,
leved' fjernt fra sit Lønd det jyske —
Tabte Land.

Paa lange Vagter ved Kasernegaarde
du lærte snart, en Stormagts Kaar er haarde,
i Krige fem du kæmped' og fik saa dybe Saar,
saa meget Hjemliv visned' i Ufreds onde Aar.
Askepot savnede en Moder,
blev til sidst træt af tyske Noder —
Skuffet Land.

Forlængst bekendte Danmark dog sin Brøde
og kom da kærligt tabte Barn i Møde.
Af Moderskød hun skænker, alt hvor der ytres Trang,
men kun som hver kan nemme, og alt foruden Tvang,
op af Havsens Dyb Agnete stiger,
Klokkeklang hørte hun og higer
mod sit Land.

Den gamle Præst.

ELEVFORENINGEN

Det var med bange anelser, vi imødeså elevmødet. Vejret var i ugen forud så dårligt, som det kunde blive. Regn, kulde og blæst. Det kunde ikke godt være værre. Men det syntes, som om vejrguderne fik samvittighedsnag, for om lørdagen klarede det op, og hen på eftermiddagen strålede solen fra en næsten skyfri himmel. Og det gode vejr varede skam også hele tiden.

Det var dejligt at gense højskolen og alle de kendte steder. — Men allerdejligst var det jo igen at »shake hands« med forstander, lærere og kammerater. Tiden gik kun alt for hurtigt. Sådan er det, når der er så meget at høre på og se på. Inden vi vidste af det, var de tre dage gået, og igen spredtes vi ud over det ganske land.

Men vi var blevet et dejligt minde rigere, og vi lovede os selv, at så vidt det stod i vor magt, vilde vi møde igen næste år.

Søndag aften afholdtes, traditionen tro, den årlige generalforsamling i elevforeningen. Formanden, J. P. Solvang, aflagde beretning og oplæste regnskabet. Begge dele blev godkendt. Formanden afgik, og af bestyrelsen afgik efter tur Ejgil Sørensen, Tostrup, Stige, og Holger Petersen, Lunde J. Da formanden ikke ønskede genvalg, skulde der altså vælges tre nye medlemmer. Det blev Karla Bernthsen, Houen, Tarm, Karl Bertram, Tjæreborg, og Erik Graugaard, Spodsbjerg, Langeland. Ved et efterfølgende bestyrelsesmøde blev Erik Graugaard valgt til formand. Næstformand blev Henny Husted, f. Lomholt.

Regnskabet viser, at foreningen økonomisk står godt. Udover den sædvanlige understøttelse har der kun været udgift til et medlemskartotek. Men det er også en god ting at have orden i tingene. Overskuddet ved salg af elevskriftet er stadig stigende grundet på den støtte fremgang i medlemstallet.

Igen nærmer vi os julen, og igen er der et nyt hold paa Rønshoved. Jeg håber, at I, som vi, må få glæde og udbytte af opholdet. En vinter på højskole er den bedste gave, man kan give sig selv. — Hermed sender jeg alle gamle og nuværende Rønshovedelever de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår.

Spodsbjerg, Langeland.

Erik Graugaard.

REGNSKAB
for
Rønshoved Højskoles Elevforening
1947—48.

Indtægt:		Kr.	Udgift:		Kr.
¹ / ₈ Kassebeholdning	1274,92		¹⁵ / ₈ 48 Støtte til Sydsles-		
¹ / ₈ 48 Overskud ved Elev-			vigerne	240,00	
skriftet	887,25		¹⁵ / ₈ Elevunderstøttelse ..	125,00	
¹⁵ / ₈ Solgt Elevskrifter	125,00		¹⁵ / ₈ Medlemskartotek	180,00	
¹¹ / ₈ Renter	2,60		³⁰ / ₈ Kassebeholdning	1744,77	
Balance . . .	2289,77		Balance . . .	2289,77	

Regnskabet gennemgaaet. Alt i Orden.

Lervang, 24. Juni 1948.

Hans Jørgen Hansen.

Regnskabet gennemgaaet og fundet i Orden.

Hornum, 27. Juni 1948.

Ditlev Nielsen.

RØNSHOVEDKREDSENE

Ribe Amts Rønshovedkreds holdt Møde paa Bramminge Efterskole den 4. Januar. Der var kommet godt 100 Mennesker til Stede, og vi havde en festlig Dag med hinanden. Hvid og jeg holdt Foredrag, og om Aftenen underholdt forskellige — bl. a. Fru Bertram, Tjærborg, og Alma Johnsen, Krogager.

Den 4. Januar Kl. 14 mødes vi igen. Denne Gang paa »Hotel Varde« i Varde. Der bliver Foredrag af en af Lærerne og under-tegnede. Om Aftenen er der Underholdning af forskellig Art. Maden medbringes til Eftermiddags- og Aftenkaffe. De, der har Lyst, kan spise til Aften paa Hotellet. Men vil man spare de Penge, kan man ogsaa medbringe Mad til dette Maaltid. Vel mødt! Vi glæder os til at være sammen med jer. Formand er: Hans Kjær, Aalling pr. Mølby.

Rønshovedkredsen for Mors og Thy holdt Møde i Thisted den 3. Oktober. Der var mødt nogle og tredive gamle Elever. Min Kone og jeg var deroppe. Jeg holdt Foredrag, og vi havde en hyggelig og god Eftermiddag. Det er den ældste Rønshovedkreds, og vi takker den for Trofasthed og Samarbejde gennem Aarene. Næste Aar holder Kredsen Møde paa Thisted Afholdshotel den 2. Oktober Kl. 14 $\frac{1}{2}$. Kom nu, saa mange I kan! — Formand: Erik Søndergaard, Torp, Karby, Mors.

Rønshovedkredsen for Sjælland holdt Møde den 10. Oktober med Hvid som Taler. Herom skriver Formanden, Fru Marit Skaaning (Adr. Rønne Allé 16, Vridsløse, Taastrup): »Nu er vores lille Møde overstaaet, og det gik ganske overraskende morsomt til. Nu har jeg ordnet det med Lokaler til næste Aars Møde. Det bliver paa Hotel Roar, Roskilde, det er det gamle Højskolehjem, og Dagen bliver den 25. September Kl. 14 $\frac{1}{2}$.« Kom nu, Mand af Huse!

Rønshovedkredsen for Fyn holder Møde paa Højskolehjemmet i Odense Søndag den 17. Oktober Kl. 14 $\frac{1}{2}$. Niels Arne Johansen, Revninge, er Formand. Der skulde gerne komme mange.

H. H.

ELEVFORTEGNELSE

Det sidste Navn i Adressen angiver Amtet.

VINTERSKOLEN 1947—48.

Svend Andersen, Vinten, Lund. Skanderborg amt.
Svend Andersen, Vendersgade 8, Nykøbing F. Maribo.
Charles Andersen, Brundby, Samsø. Holbæk.
Emmy Andersen, Marslev, Fyn. Odense.
Elin Bachmann, Røjrup, Langeskov, Fyn. Odense.
Kirsten Borup, Øster Tørslev. Randers.
Karen Brøsted, Herrested, Ørbæk. Svendborg.
Anna Margrethe Brøns, Frammerslev, Balling. Viborg.
Svenning Bønde, Ulslev, Sdr. Ørslev, Falster. Maribo.
Svend Bundgaard, Sunds. Ringkøbing.
Inger Carlsen, Øster Tørslev. Randers.
Helge Øyaas Bentsen, Sødinge, Ringe. Svendborg.
Alfred Chopart, Strellev, Ølgod. Ringkøbing.
Asta Christensen, Ansager. Ribe.
Victor Christensen, Gl. Landevej 221, Herning. Ringkøbing.
Gunnar Christensen, Venge, Skanderborg. Skanderborg.
Eva Krogager Christensen, Kolle, Nr. Nebel, Ribe.
Hans Erland Christensen, Bundgaard, Hørnsted, Sindal.
Hjørring.
Helmer Christensen, Ilskov. Ringkøbing.
Marie Christensen, Vesterende, Ballum. Tønder.
Carl Clausen, Bjørnemoesegaard, Faaborg, Svendborg.
Grethe Dalgaard, Riis Allé 16, Nykøbing M. Thisted.
Lis Dahlhoff, Skibberup, Skelskør. Sorø.
Krista Dahl, Bjerregaard, Ringkøbing. Ringkøbing.
Chresten Dyhr, Langetved, Rødding. Haderslev.
Kristian Drøgemüller, Lindbjerg, Ølgod. Ribe.
Niels Eilrich, Vilslev, Gredstedbro. Ribe.
Svend Frederiksen, Enghavevej 1, Nykøbing M. Thisted.
Gottfred Gottfredsen, Vilslev, Gredstedbro, Ribe.
Erik Graugaard, Spodsbjerg, Langeland. Svendborg.
Marie Helt Haarder, Lund, Mølby. Ribe.
Anker B. Hahn, Uggerby, Hjørring. Hjørring.
Max E. Hansen, Ulslev, Sdr. Ørslev. Maribo.
Guttorm Hansen, V. Nebel, Esbjerg. Ribe.
Svend Hansen, Hillerup mk., Ribe. Ribe.
Christiane Hoeck, Skærsbjerg, Sydslesvig.
Lars J. Holm, Overgaard, Gabøl. Haderslev.
Asger Husted, Bøvlingbjerg. Ringkøbing.
Henning Husted, Bøvlingbjerg. Ringkøbing.
Ingrid Hvass, Hygum, Klinkby. Ringkøbing.

Børge Hvid, Grevinge st. Holbæk.
 Ove Hvingelby, Nr. Lem, Lemvig. Ringkøbing.
 Anne Marie Hvid Jakobsen, Nørregade 54, Bramminge. Ribe.
 Petrea S. Jakobsen, Vork, Ødsted, Vejle. Vejle.
 Ulla Hangler Jensen, Prisholmsvej 9^a, Valby. København.
 Arne Jensen, Vardevej 16, Tarm. Ringkøbing.
 Charley Jensen, Kvong, Tistrup. Ribe.
 Gunnar Jensen, Darum, Bramminge. Ribe.
 Gerda Jensen, Skovlund, Mølby. Ribe.
 Agnete Jensen, Rønbjerg st. Ringkøbing.
 Kristian Jeppesen, Rærup, Roslev. Viborg.
 Hans Jepsen, Baatrup, Ragebøl. Sønderborg.
 Tage Jørgensen, Ubbø, Jerslev. Holbæk.
 Vagn Jørgensen, Asp, Horne, Tistrup. Ribe.
 Gunnar Jørgensen, Baagø, Assens. Odense.
 Thorkild Jørgensen, Bjørnskovgaard, Svebølle, Holbæk.
 Jørgen Jepsen, Røjle, Nr. Søby. Odense.
 Anna Maria Jørgensen, Gedehøjgaard, Vig. Holbæk.
 Erik Jørgensen, Tellerup, Gelsted. Odense.
 Kristian Kanstrup Graversen, Kaastrup, Hillerslev, Thy. Thisted.
 Peder Winther Kappel, Thorsted, Thisted. Thisted.
 Sigvald Kølback Kjær, Raasted, Vemb. Ringkøbing.
 Thorvald Knudsen, Bøvlingbjerg, Faare. Ringkøbing.
 Ellen Koldsø, Vandborg, Bonnet. Ringkøbing.
 Jens Konstmann, Holmgaard, Bredebro, Tønder.
 Ane Kirstine Kristensen, Mosegaard, Vust. Thisted.
 Jens Kristensen, Ørding, Ø. Assels, Mors. Thisted.
 Tage Kristensen, Fjaltring, Ramme. Ringkøbing.
 Jens Kristoffersen, Nr. Søby. Odense.
 Svend Kvisgaard, Lille Nygaard, Doesvej, Holstebro.
 Ringkøbing.
 Gerda G. Larsen, Nymindegab, Nr. Nebel. Ribe.
 Gunnar Agergaard Larsen, Iglemosegaard, Gislev. Svendborg.
 Hans J. Larsen, Urup, Eg. Ribe.
 Søren Fr. Lauridsen, Kvong, Tistrup. Ribe.
 Svend M. Lauridsen, Gaishvile, Tørring, Lemvig. Ringkøbing.
 Agnete Løkke, Valløbo, Fakse Ladeplads. Præstø.
 Herluf Bjerg Madsen, Dusgaard, Tørring, Lemvig. Ringkøbing.
 Jørgen Theil Madsen, Goldschmidtsvej 11, Kbhv. F. København.
 Anton Mikkelsen, Haarby, Skanderborg. Skanderborg.
 Arne Muusmann, Faarhus. Aabenraa.
 Edvard Mølgaard, Solbjerg, Tjæreborg. Ribe.
 Peder Sejr Møller, Faardrup, Flakkebjerg. Sorø.
 Svend Møller Nielsen, Østerbølle, Aalestrup. Viborg.
 Inger Møller, Sulsted. Aalborg.
 Anna Kirstine Nielsen, Sdr. Agerbæk. Ribe.
 Ruth Nielsen, Skovby, Hammerum. Ringkøbing.
 Jørgen Nielsen, Skarrild, Kibæk. Ringkøbing.
 Knud Nielsen, Tistrup. Ribe.
 Sigfred Nielsen, Nr. Lem, Lemvig. Ringkøbing.
 Henry Nielsen, Guldager. Ribe.
 Svend Aage Nielsen, Bygum, Aalestrup. Aalborg.
 Niels Nygaard, Grummesgaard, Nr. Nissum. Ringkøbing.
 Emil Ottesen, Frøstrup st. Thisted.
 Erik Pedersen, Soesmark, Lolland. Maribo.

Henning Østergaard Pedersen, Sundby, Mors. Thisted. ,
 Egon Haugaard Pedersen, Haarby, Skanderborg. Skanderborg.
 Frede Petersen, Sillestrup, Sdr. Ørslev. Maribo.
 Else Granberg Petersen, Uggeløse, Lyng. Frederiksborg.
 Chr. Bech Poulsen, Dybe, Ramme. Ringkøbing.
 Ella Aaboe Rasmussen, Tranbjerg J. Aarhus.
 Peter Ravn, Seest, Kolding. Ribe.
 Ruth Richter, Taasbygade 35, Flensborg.
 Mette Rindom, Lambæk, Lem. Ringkøbing.
 Bent Salomonsen, Sdr. Asminderup, Vipperød. Holbæk.
 Helmer Schön, Ø. Hornum, Støvring. Aalborg.
 Jørgen Steen, Radsted, Saksøbing. Maribo.
 Solveig Synnøve Sundby, Sandefjord, Norge.
 Annemor Sælemyr, Fyllingsdalen, Bergen, Norge.
 Jens Søndergaard, Aarhusvej 229, Viborg. Viborg.
 Steffen Lyng Sørensen, Udby, Lundby. Præstø.
 Svend Aage Sørensen, Hygum, Klinkby, Ringkøbing.
 Arne Sørensen, Ravnsborg, Viuf. Vejle.
 Guttorm Sørensen, Darum, Bramminge. Ribe.
 Harald Sørensen, Vinde, Skive. Viborg.
 Magnus Sørensen, Maade, Esbjerg. Ribe.
 Mary Sørensen, Vejrup, Brenderup. Assens.
 Niels Kjær Sørensen, Søby, Højslev. Viborg.
 Frode Thomsen, Milholtgaard, Dronninglund, Hjørring.
 Jens Olav Thomsen, Tversted, Sindal. Hjørring.
 Kristen Toudahl, Horne, Tistrup. Ribe.
 Knud Tranberg, Hungebjerg, Ølgod. Ribe.
 Gunnar Ventzel, Aarre, Varde. Ribe.
 Svend Volder, Tullebølle, Langeland. Svendborg.
 Anna Metha Willumsen, Ø. Bording. Viborg.
 Peter Winther, Abterp, Bredebro. Tønder.
 Anni Wittmaack, Husby, Sydslesvig.
 Solveig Østergaard, Stauning, Skern. Ringkøbing.
 Hans Peter Nielsen, Kirkeltevej, Lillerød. Frederiksborg.
 Eli Rasmussen, Kolstrupvej, Grindsted. Ribe.
 Jo Wijnen, Heuvelse, Hoeve, Bergeyk, Noord Brabant,
 Nederland.

SOMMEREN 1948.

Anna Andersen, Thorsted, Tim. Ringkøbing.
 Anna Dyssekær Andersen, Taagerup, Roskilde, Roskilde.
 Ellen Juul Andersen, Svenstrup, Viby Sj. København.
 Engel Andersen, Lindholm, Sydslesvig.
 Mirza Andersen, Lindebugten 21, København. København.
 Else Asmussen, Sandbæk, Sydslesvig.
 Annelise Bang, Haare, Gelsted. Odense.
 Kirsten Bang, Helnæs, Ebberup. Odense.
 Olga Behder, Norddorf, Amrøm, Sydslesvig.
 Anne Marie Bjerg, Gørding, Vemb. Ringkøbing.
 Anna Margrethe Bjerg, Henne. Ribe.
 Elisabeth Bruun, Bække. Ribe.
 Søster Brøndgaard, Fangel, Fyn. Odense.
 Anna Buch, Grarup, Brande. Vejle.
 Gretel Carstensen, Keitum, Sild, Sydslesvig.
 Jonna Carlsen, Fakse Ladeplads. Præstø.

Thea Carstensen, Lytjenholm, Sydslesvig.
 Gerda Brøndum Christensen, Stoholm. Viborg.
 Else Christensen, Sandby st., Sjælland. Holbæk.
 Else Hylidal Christensen, Ø. Vandet, Thisted. Thisted.
 Maren Borup Christensen, Houe, Lemvig. Ringkøbing.
 Karen Esager, Staby, Ulfborg. Ringkøbing.
 Gerda Fischer, Sjølund st. Vejle.
 Asta Forum, Odderup, Aadum, Tarm. Ringkøbing.
 Marie Gedsø, Rustrup, Silkeborg. Aarhus.
 Anita Godbersen, Langenhorn, Sydslesvig.
 Elna Gravesen, Vedersø, Ulfborg. Ringkøbing.
 Britta Hansen, Kastrup, Holbæk. Holbæk.
 Dagny Hansen, Aagaard, Kolding. Vejle.
 Helene Hansen, Smedager, Bolderslev. Aabenraa.
 Herdis Hansen, Ulse, Rønnede. Præstø.
 Grethe Harboe, Højdevej 23 b, København S. København.
 Dit Harrestrup, Stoholm. Viborg.
 Grethe Helleberg, Næstrup, Thisted. Thisted.
 Torbjörg Holdhus, Eikelandsosen, Bergen, Norge.
 Martha Høyer, Knarborg, Sdr. Hygum. Haderslev.
 Edith Hvolbæk, Sdr. Felding, Ringkøbing.
 Anna Højgaard, Borbjerg, Holstebro. Ringkøbing.
 Anna Jacobsen, Vestergade 27, Grindsted. Ribe.
 Ester Jacobsen, Ingstrup, Viborg. Viborg.
 Agnes Borup Jensen, Hygum, Klinkby. Ringkøbing.
 Grete Jensen, Sæbyvej, Taars. Hjørring.
 Mary Jensen, Skørpinge, Flakkebjerg. Sorø.
 Grete Jensen, Egenæs, Sdr. Brarup, Sydslesvig.
 Karen Jacobsen, Jebjerg. Viborg.
 Krista Jensen, Ramme. Ringkøbing.
 Marie Jensen, Bjerget, Frøstrup. Thisted.
 Bertha Johansen, Sofiedal, Faarhus. Tønder.
 Maren Kjærgaard, Vedersø, Ulfborg. Ringkøbing.
 Inger Kaarsholm, Maabjerg, Holstebro. Ringkøbing.
 Maren Klit, Vigsø, Thisted. Thisted.
 Gerda Knudsen, Søndergade 40, Hammerum. Ringkøbing.
 Ingrid Knudsen, Aagaard, Kolding. Vejle.
 Lise Knudsen, Sdr. Næraa, Aarslev, Odense.
 Gudrun Kristensen, Søgyde, Ullerslev, Svendborg.
 Birthe Ørom Larsen, Gram, Stilling, Skanderborg.
 Bodil Larsen, Aarup, Vraa, Hjørring.
 Inga Larsen, Morild, Sæsing, Hjørring.
 Margrethe Bak Larsen, Fredensvej 3, Taars, Hjørring.
 Kristine Larsen, Fåbjerg, Lemvig, Ringkøbing.
 Ebba Laustsen, Nim, Skanderborg.
 Anne Marie Lomholt Hansen, Ordrup Jagtvej 42 b',
 Charlottenlund. København.
 Inge Lund, Nygaard, Herfølge, Præstø.
 Else Madsen, Poulstrup, Vraa, Hjørring.
 Alwine Mohrhagen, Øster Øhrstedt, Sydslesvig.
 Anna Nielsen, Nr. Borup, Skals, Viborg.
 Cathrine Nielsen, Brejngaard, Aasum, Odense, Odense.
 Doris Nielsen, Ravnholt, Bording, Ringkøbing.
 Edith Nielsen, Veerst, Ribe.
 Ingeborg Nielsen, Vestertoft, Skave, Holstebro. Ringkøbing.

Lilly Nielsen, Svorbæk, Assedrup, Aarhus.
 Lise Nielsen, Svanholm, Ølstykke, Frederiksborg.
 Ellen Olsen, Holbæk, Ørsted, Randers.
 Erna Pedersen, Ravnsnæsvej 18, Birkerød, Frederiksborg.
 Gerda Pedersen, Frøholm, Ørsted, Randers.
 Grete Pallesen, Lindbjerg, Randers, Randers.
 Helene Pedersen, Ammitsbøl, Vejle, Vejle.
 Jenny Pedersen, Himlingøje, Vallø, Præstø.
 Kirsten Pedersen, Villa »Pax«, Ansager, Ribe.
 Anne Marie Petersen, Darum, Bramminge, Ribe.
 Ely Kofoed Petersen, Kongshøjgaard, Lyngø, Frederiksborg.
 Hanne Ross Petersen, Efterskolen, Vestbirk, Skanderborg.
 Irmgard Petersen, Engerheide, Post Stedesand, Sydslesvig.
 Anni Poulsen, Sdr. Rind, Rindsholm, Viborg.
 Grete Rich, Voldbro, Assens, Odense.
 Inger Romme, Sorteby, Saksøbing, Maribo.
 Kjesten Schmidt, Genner, Aabenraa.
 Ruth Schmidt, Gørding, Ribe.
 Sofie Schmidt, Fole, Ribe.
 Karen Simonsen, Brøndum, Viborg.
 Anne Margrethe Steffensen, Svensby, Flensborg.
 Nilda Sunesen, Østerild, Thisted.
 Annelise Bech Sørensen, Darum, Bramminge, Ribe.
 Marie Vanggaard, Stenum, Brønderslev, Hjørring.
 Else Grønbæk Weis, Kvong, Tistrup, Ribe.
 Edith Westergaard, Stenum, Brønderslev, Hjørring.
 Anita Wierzowiecki, Langhorn, Husum, Sydslesvig.
 Annelise Witt, Maarkær Østerskov, Sydslesvig.
 Dagmar Møller, Sdr. Vissing, Skanderborg.
 Elly Birgitte Pedersen, Grædstrup, Brædstrup, Skanderborg.
 Esther Pedersen, Kvong, Tistrup, Ribe.

INDHOLD

	Side
<i>M. P. Ejerslev: Ja, Landet er lidet —</i>	2
<i>Aage Møller: Ved Jakobs Bæk</i>	4
<i>Hans Haarder: Frihedens Forudsætninger</i>	9
<i>Johs. Hvid: En Helt</i>	18
<i>Asbjørn Mandø: Ansvar</i>	24
<i>Sv. Aa. Bülow: Sandheden og den enkelte</i>	33
<i>Aage Rasmussen: Mit første Møde med Sydslesvig</i>	38
<i>Kirsten Dalsgaard: Bare vi havde Kærlighed nok</i>	42
<i>A. E. Larsen: Oscar Geismar</i>	45
<i>Hans Haarder: Aarets Gang</i>	52
<i>H. H.: Kristian Kanstrup</i>	81
<i>Erik Graugaard: Glimt!</i>	82
<i>Mariane Overgaard: Dagsøvelse</i>	85
<i>N. A. Jensen: Sydslesvig</i>	87
<i>Erik Graugaard: Elevforeningen</i>	88
Regnskab	89
Rønshovedkredsene	90
Elevfortegnelse	91

Elevmøde

Lørdag d. 2. (fra Kl. 18), Søndag d. 3. og Mandag
d. 4. Juli (slutter Kl. 24).

Tæpper, Rationeringskort, Kniv, Ske, Gaffel,
Tallerken og Kop medbringes.

(Der bliver i Aar ikke sendt Kort ud om
Elevmødet.)

✧

Grænselandsstævne

2.—9. August.

✧

Elev- og Efteraarsmøde

Lørdag d. 3. (fra Kl. 18), Søndag d. 4. og Mandag
d. 5. September. Husk nu, at I ogsaa er meget
velkomne til dette Møde, og gør jeres Foræl-
dre opmærksom paa, at vi ogsaa meget gerne
ser mange af dem ved den Lejlighed.